Quarterly Journal Defensive Future Studies
IRI Military Command and Staff University
www.dfsr.ir
Online ISSN: 2645-7172
Print ISSN: 2588-428x

A Trend Analysis of Strategic Transformation in U.S. National Security Documents (1991–2025) and Its Implications for Iran's National Security toward 2030: A Foresight-Based Study

Mohammadreza Kazemi [1] | **Afsaneh Dehghanpour-Farashah** [2✉]

1. PhD of Futures Studies, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: Kaazemi@ut.ac.ir

2. Assistant Professor, Faculty of Governance, University of Tehran, Tehran, Iran. (Corresponding Author) E-mail: Dehghanpur@ut.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received :
2026-1-29
Received in revised form:
2026-7-23
Accepted:
2026-7-26
Published online:
2026-8-23

Keywords:
Iran, National Security, U.S. National Security Documents, Scenario Planning, Causal Layered Analysis (CLA)

ABSTRACT

Objective: This study analyzes the strategic transformation in U.S. National Security Strategy (NSS) documents from 1991 to 2025, focusing on its implications for Iran's national security. The core problem of this research is to explicate Washington's paradigmatic shift from "Responsible Hegemony" to "Aggressive Nationalism" over this timeframe.
Methodology: This qualitative research employed a tripartite methodological approach: First, "Thematic Analysis" (Braun & Clarke) was used to extract six pathways of metamorphosis. Second, "Causal Layered Analysis" (CLA) by Sohail Inayatullah was utilized to explore hidden layers and shifting strategic metaphors. Finally, the study applied "Scenario Planning" (Peter Schwartz) to map four alternative futures for bilateral relations.
Findings: The results indicate a "paradigmatic rupture" in the U.S. strategic mindset. CLA findings revealed that the "Global Policeman" metaphor has been replaced by the "Fortress Surgeon," which seeks the physical elimination of obstacles rather than order management. The scenario synthesis showed that the most probable outcome is the U.S. transition to "kinetic" actions (e.g., Midnight Hammer) against Iran's critical infrastructure, independent of international institutions.
Conclusion: The study concludes that while the "Strategic Hard Core" of U.S. policy remains constant, its operational shell has shifted toward "material capacity destruction." Consequently, redefining Iran's deterrence doctrine from "strategic patience" to "smart proactivity" and focusing on infrastructural passive defense is imperative.

Cite this article: Kazemi, M. & Dehghanpour-Farashah, A. (2026). A Trend Analysis of Strategic Transformation in U.S. National Security Documents (1991–2025) and Its Implications for Iran's National Security toward 2030: A Foresight-Based Study. (e738862). *Defensive Future Studies, 11* (41), 307-345.
DOI: https://doi.org/10.22034/dfsr.2026.2084026.2002

Publisher: IRI Military Command and Staff University

CC BY NC ND

Extended Abstract

INTRODUCTION

Since the 1947 National Security Act, U.S. National Security Strategy (NSS) documents have served as the highest-order instruments coordinating Washington's political, military, and economic power and projecting its preferred vision of world order (Yousefi & Habibi, 2022). Prior Iranian scholarship has examined discrete facets of this trajectory — securitization of Iran (Rahnavard & Samti, 2009), coercive diplomacy (Abbaszadeh & Gouri, 2022), the Asia pivot (Jamshidi & Yazdanshenas, 2020), and NSS content across 2001–2021 (Mozaneb et al. 2023) — yet none has traced the full 1991–2025 arc through a combined interpretive-metaphorical and foresight lens. This study addresses that gap by asking how Washington's strategic identity shifted from "Responsible Hegemony" to "Aggressive Nationalism" by 2025, and what this metamorphosis implies for Iran's national security toward 2030.

METHODOLOGY

The research question concerns both the pattern of transformation across nine U.S. NSS documents (1991–2025) and its deep drivers and future trajectories — a threefold problem that no single method fully addresses. Accordingly, this qualitative, exploratory study integrated three complementary methods. Braun and Clarke's six-step Thematic Analysis (coded in MAXQDA:2024) extracted six "pathways" of paradigmatic change from the documents' propositions. Sohail Inayatullah's Causal Layered Analysis (CLA) then deconstructed the findings across four layers — litany, systemic causes, discourse/worldview, and myth/metaphor — to surface the unconscious civilizational roots of the shift. Finally, Peter Schwartz's scenario-planning method mapped four alternative U.S.–Iran futures to 2030. Trustworthiness followed Guba and Lincoln's (1985) criteria (credibility via source triangulation and expert peer review by 21 specialists, dependability, confirmability, and transferability), making the design suited to a problem that is simultaneously textual, discursive, and anticipatory.

RESULT

Thematic analysis of the nine documents (1991, 1996, 2002, 2006, 2010, 2015, 2017, 2022, 2025) revealed a consistent arc from "hegemonic stabilization in the new world order" toward the 2025 document's "aggressive fortress vindication." Frequency mapping showed institution-building and liberal-value vocabulary declining sharply while "national sovereignty" and "material capacity destruction" rose, with the 2026 National Defense Strategy consolidating "integrated deterrence" as a networked military-cyber-economic paradigm. Six transformation pathways were identified: (1)

coalitions — from institutional multilateralism to transactional alliances; (2) identity — from liberal internationalism to principled realism and identity purification; (3) instruments of power — from nation-building to kinetic military surgery and economic weaponization; (4) national economy — from liberal globalization to industrial nationalism and reshoring; (5) sovereignty/borders — from open democratic borders to an impenetrable fortress; and (6) energy/climate — from global responsibility to energy dominance.

Iran's discursive position evolved across five corresponding layers: a regional "obstacle" under dual containment (1991–2000); the "center of gravity" of asymmetric/nuclear threat (2001–2008); a "test case" for smart-power diplomacy culminating in the JCPOA (2009–2016); a target of integrated containment amid great-power competition (2017–2022); and, in the 2025 document, an operational target for preemptive "military surgery" and physical infrastructure destruction (e.g. the "Midnight Hammer" operation), independent of allied or UN endorsement. CLA results showed the governing metaphor shifting from "global gardener/policeman" to "fortress surgeon," reflecting a myth in which threats are treated as infections requiring physical removal rather than behavioral correction. Scenario synthesis produced four 2030 futures — "Revived Eagle" (aggressive nationalism plus economic success, deemed most probable), "Angry Paper Tiger" (aggressive nationalism plus structural erosion, favoring proxy/sabotage warfare),"Hegemon's Return" (multilateralism plus economic success), and"Fortress America" (isolationist retrenchment) — with Iran facing sustained pressure in three of the four scenarios.

DISCUSSION and CONCLUSIONS

The findings extend prior Iranian literature that assumed either persistence of liberal order or the efficacy of behavior-change diplomacy (Abbaszadeh & Gouri, 2022; Yousefi & Habibi, 2022): the 2025 document renders such assumptions obsolete, instead radicalizing the securitization trajectory identified earlier by Rahnavard and Samti (2009) and corroborating Jahangiri et al.'s (2025) and Ansari's (2025) accounts of transactionalism and Middle East retrenchment. Dialectically, a "strategic hard core" — absolute primacy, technological supremacy, and American exceptionalism — remains constant across all nine documents, while the "operational shell" has shifted radically from multilateral institutionalism toward unilateral kinetic action, marking the United States' transition from rule-maker to disruptor of even self-authored institutions (NATO, WTO). A key limitation is the classified nature of the operational annexes underlying the 2025 NSS and the volatility of U.S. domestic politics, which constrains inference about implementation timelines.

Theoretically, the study demonstrates the analytic value of combining thematic, layered-causal, and scenario methods for tracking metaphor-level shifts in grand strategy. Practically, it concludes that Iran's deterrence doctrine must move from "strategic patience" to "smart proactivity," prioritizing hardened passive defense of energy, nuclear, and missile infrastructure, pursuing asymmetric economic diplomacy through value-chain localization with non-Western partners, and raising the material cost of U.S. kinetic action to a level that reverses Washington's cost-benefit calculus. Future research should examine the role of private military contractors, the responses of middle powers (India, Saudi Arabia, Türkiye), and the influence of artificial intelligence and cyber warfare on the emerging infrastructural-surgery doctrine.

فصلنامه علمی آینده‌پژوهی دفاعی
شاپای چاپی: ۲۳۸۸-۲۲۸X شاپای الکترونیکی: ۲۶۴۵-۷۱۷۲ http://www.dfsr.ir/
دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا

روندپژوهی دگردیسی راهبردی در اسناد امنیت ملی آمریکا (۲۰۲۵–۱۹۹۱) و پیامدهای آن بر امنیت ملی ایران در افق ۲۰۳۰: نگاشتی آینده‌پژوهانه

محمدرضا کاظمی[۱] | افسانه دهقان‌پور فراشاه[۲] ✉

۱. دانش‌آموخته دکتری آینده‌پژوهی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: Kaazemi@ut.ac.ir

۲. نویسنده مسئول، استادیار دانشکده حکمرانی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: Dehghanpur@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقالهٔ پژوهشی

تاریخچه مقاله:
تاریخ دریافت:
۱۴۰۴/۱۱/۰۹
تاریخ بازنگری:
۱۴۰۵/۰۵/۰۱
تاریخ پذیرش:
۱۴۰۵/۰۵/۰۴
تاریخ انتشار:
۱۴۰۵/۰۶/۰۱

کلیدواژه‌ها:
ایران، امنیت ملی، اسناد امنیت ملی آمریکا، سناریونویسی، تحلیل لایه‌ای علت‌ها

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف واکاوی دگردیسی راهبردی در اسناد امنیت ملی ایالات‌متحده (۲۰۲۵-۱۹۹۱) و تبیین پیامدهای آن بر امنیت ملی ایران انجام‌شده است. مسئله اصلی، درک چگونگی گذار واشنگتن از پارادایم «هژمونی مسئولانه» به «ناسیونالیسم تهاجمی» در این بازه زمانی است.

روش‌شناسی: این پژوهش کیفی با رویکردی سه‌گانه انجام شد: ابتدا با روش «تحلیل مضمون» براون و کلارک، ۶ شاهراه دگردیسی استخراج گردید. سپس با استفاده از «تحلیل لایه‌ای علت‌ها» سهیل عنایت‌اله، لایه‌های پنهان و تغییر استعاره‌های راهبردی واکاوی شد. در نهایت، با روش «سناریونویسی» پیتر شوارتز، چهار آینده بدیل برای روابط کشور ایران و ایالات‌متحده ترسیم شد.

یافته‌ها: نتایج نشان‌دهنده یک «گسست پارادایمی» در ذهنیت راهبردی آمریکا است. یافته‌های تحلیل لایه‌ای علت‌ها فاش کرد که استعاره «پلیس جهانی» جای خود را به «جراح قلعه» داده است که به جای مدیریت نظم، به دنبال حذف فیزیکی موانع است. سنتز سناریوها نشان داد که محتمل‌ترین وضعیت، گذار آمریکا به اقدامات «کینتیک» (مانند عملیات چکش نیمه‌شب) علیه زیرساخت‌های حیاتی ایران، مستقل از نهادهای بین‌المللی است.

نتیجه‌گیری: پژوهش به این جمع‌بندی رسید که هسته سخت راهبردی آمریکا ثابت مانده، اما پوسته عملیاتی آن به سمت «تخریب ظرفیت‌های مادی» تغییر یافته است. لذا، بازتعریف دکترین بازدارندگی ایران از «صبر راهبردی» به «پیش‌دستی هوشمند» و تمرکز بر پدافند غیرعامل زیرساختی، الزامی است.

استناد: کاظمی، محمدرضا و دهقان پور فراشاه، افسانه. (۱۴۰۵). روندپژوهی دگردیسی راهبردی در اسناد امنیت ملی آمریکا (۱۹۹۱-۲۰۲۵) و پیامدهای آن بر امنیت ملی ایران در افق ۲۰۳۰: نگاشتی آینده پژوهانه .آینده‌پژوهی دفاعی، ۱۱ (۴۱)، ۳۰۷-۳۴۵.

DOI: https://doi.org/10.22034/dfsr.2026.2084026.2002

CC BY NC ND

ناشر: دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران

مقدمه

اسناد راهبرد امنیت ملی ایالات‌متحده به‌منزله عالی‌ترین اسناد راهبردی این کشور، نه‌تنها جهت‌گیری‌های سیاست خارجی و دفاعی واشنگتن را تعیین می‌کنند، بلکه تصویری از نظم جهانی مطلوب قدرت حاکم را ارائه می‌دهند (یوسفی و حبیبی، ۱۴۰۰). از زمان تصویب قانون امنیت ملی در سال ۱۹۴۷، این اسناد به‌مثابه ابزاری برای هماهنگی میان ابزارهای قدرت سیاسی، نظامی و اقتصادی به کار گرفته‌شده‌اند (انصاری، ۱۴۰۴). با فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۹۱، ایالات‌متحده خود را در موقعیت «لحظه تک‌قطبی» یافت و راهبردهای خود را بر پایه «انترناسیونالیسم لیبرال» و گسترش بازار آزاد بنا نهاد (مذنب و همکاران، ۱۴۰۲)؛ اما با گذشت سه دهه، شواهد نشان می‌دهد که این کشور از یک «قدرت نظم‌ساز» به یک «بازیگر منفعت‌محور» تغییر ماهیت داده است. این تغییر پارادایمی که در سند ۲۰۲۵ به اوج خود رسیده، نشان‌دهنده گذار از «هژمونی جهانی» به «ناسیونالیسم تهاجمی» است. این دگردیسی راهبردی در سطحی کلان‌تر با روندی هم‌خوانی دارد که ادبیات نوظهور ژئوپلیتیک آن را «گذار از بازیگر وستفالیایی به بازیگر شبکه‌ای آینده‌نگر» می‌نامد؛ روندی که در آن الزامات فناورانه، هویتی، شبکه‌ای و ژئواکونومیک، مبانی سنتی قدرت، حاکمیت و سرزمین را در مقیاس جهانی بازتعریف کرده‌اند (کیانی و همکاران، ۱۴۰۴).

ضرورت این پژوهش در سه سطح قابل تبیین است. در سطح کلان، نظام بین‌الملل در یک «نقطه عطف راهبردی» قرار دارد که در آن قواعد سنتی بازی تغییر کرده است (سند راهبرد امنیت ملی ایالات‌متحده، ۲۰۲۲). در سطح میانی، ایالات‌متحده با بازتعریف «دکترین مونرو» و تمرکز بر نیم‌کره غربی، در حال کاهش تعهدات خود در مناطقی نظیر خاورمیانه است که این امر خلأ قدرت و پویایی‌های امنیتی جدیدی را پدید آورده است. در سطح خرد، جایگاه ایران در این اسناد دچار دگردیسی شده است؛ درحالی‌که در دهه‌های گذشته ایران به منزله یک «چالش مهارپذیر» دیده می‌شد (خدابخشی و نجاتی، ۱۳۹۸)، در ۲۰۲۵ به‌مثابه هدفی برای «عملیات تخریبی مستقیم» مانند عملیات «چکش نیمه شب» تعریف شده است (سند راهبرد امنیت ملی ایالات‌متحده، ۲۰۲۵). عدم درک دقیق این دگردیسی می‌تواند منجر به خطاهای محاسباتی در خط‌مشی گذاری ملی شود.

هدف اصلی این پژوهش، «روندپژوهی دگردیسی راهبردی» در اسناد امنیت ملی آمریکا در بازه ۳۴ ساله (۲۰۲۵-۱۹۹۱) است. این پژوهش در پی پاسخ به ۳ پرسش اصلی در این چارچوب است:

۱ .پارادایم‌های حاکم بر اسناد امنیت ملی آمریکا از پایان جنگ سرد تا ۲۰۲۵ چه تغییرات ساختاری داشته‌اند؟

۲ .«ایران» در روند دگردیسی این اسناد چگونه بازتعریف شده است؟

۳. سند ۲۰۲۵ امنیت ملی آمریکا، چه تهدیدها و فرصت‌های نوظهوری برای امنیت ملی ایران ایجاد می‌کند؟

مرور پیشینه و مبانی نظری

مرور پیشینه

پژوهش‌های پیشین در حوزه راهبردهای امنیت ملی آمریکا و تقابل با ایران در جدول (۱) آورده شده‌اند. این پژوهش‌ها را می‌توان بر اساس ابعاد عملیاتی و موضوعی به چهار دسته زیر تقسیم کرد:

الف) دگردیسی در پارادایم‌های کلان

جهانگیری، سلطانی و امینی (۱۴۰۴) در یک مطالعه مقایسه‌ای میان دولت‌های بوش، اوباما و ترامپ، استدلال می‌کنند که اگرچه در دوره‌های بوش و اوباما بر «نظم بین‌الملل» و «مسئولیت‌های جهانی» تأکید می‌شد، اما در دوران ترامپ با ظهور «واقع‌گرایی اصولی»، تعهدات بین‌المللی جای خود را به «ناسیونالیسم اقتصادی» داد. این یافته با پژوهش یوسفی و حبیبی (۱۴۰۰) همسو است که معتقدند اسناد راهبردی آمریکا (سند امنیت ملی[1]، سند دفاع ملی[2]، سند راهبرد نظامی[3]) به سمتی حرکت کرده‌اند که «امنیت» را از یک امر مشارکتی به یک امر انحصاری ملی تبدیل کنند.

ب) امنیتی‌سازی و دیپلماسی اجبار علیه ایران

رهنورد و سمتی (۱۳۸۸) با استفاده از مکتب کپنهاگ نشان دادند که ایران در اسناد آمریکا فراتر از یک رقیب، به‌مثابه یک «تهدید هستی‌شناختی» تعریف شده است.

1 -National Security Strategy: NSS
2- National Defense Strategy: NDS
3- National Military Strategy: NMS

عباس‌زاده و گوری (۱۴۰۱) در بررسی «دیپلماسی اجبار»، معتقدند که آمریکا همواره از ترکیب فشار نظامی و اقتصادی برای تغییر محاسبات ایران استفاده کرده، اما این الگو به دلیل «دیپلماسی دفاعی» ایران با چالش جدی مواجه شده است.

ج) ژئوپلیتیک و حضور منطقه‌ای

خدابخشی و نجاتی (۱۳۹۸) به نقش کلیدی خاورمیانه در اسناد بوش و اوباما اشاره دارند، درحالی‌که جمشیدی و یزدان‌شناس (۱۳۹۹) در تبیین راهبرد «چرخش به آسیا»، ثابت کردند که اولویت آمریکا به دلیل خیزش چین از خاورمیانه به سمت اقیانوس آرام تغییریافته است. همچنین مسیبی و همکاران (۱۳۹۹) با تحلیل پایگاه‌های ثابت آمریکا، معتقدند حضور نظامی واشنگتن در پیرامون ایران بخشی از راهبرد «ساختارمند کردن تهدید» است.

د) تقابل‌های نوین و امنیت انرژی

عالی‌فرجا و همکاران (۱۳۹۸) با مقایسه راهبردهای ایران و آمریکا در خلیج فارس، به تضاد الگوهای «امنیت بومی» (ایران) و «امنیت برون‌زا» (آمریکا) می‌پردازند.

هـ) جنگ ترکیبی و ابزارهای نوین قدرت

کلانتری (۱۴۰۳) در تبیین ماهیت جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران نشان می‌دهد که این جنگ ترکیبی از قدرت سخت، نرم و هوشمند، مبتنی بر راهبرد «فروپاشی از درون و فشار از بیرون» است؛ یافته‌ای که با نتیجه پژوهش حاضر مبنی بر گذار اسناد امنیت ملی آمریکا از ابزارهای نهادی به ابزارهای کینتیک، اقتصادی و ترکیبی همسویی معناداری دارد.

جدول ۱. پیشینه پژوهش

نویسندگان (سال)	متغیر اصلی / حوزه تمرکز	روش‌شناسی	یافته کلیدی مرتبط با پژوهش حاضر
جهانگیری و همکاران (۱۴۰۴)	بنیان‌های محافظه‌کاری	کیفی - تحلیلی	تجمیع ملی‌گرایی و واقع‌گرایی در ترامپیسم
انصاری (۱۴۰۴)	سناریوهای خاورمیانه	سناریونویسی	گذار به حضور اقتصادی و معامله‌گرایانه
کلانتری (۱۴۰۳)	جنگ ترکیبی آمریکا علیه ایران	توصیفی-تحلیلی/میدانی	ترکیب قدرت سخت، نرم و هوشمند بر پایه راهبرد فروپاشی از درون و فشار از بیرون

نویسندگان (سال)	متغیر اصلی / حوزه تمرکز	روش‌شناسی	یافته کلیدی مرتبط با پژوهش حاضر
مذنب و همکاران (۱۴۰۲)	روندهای اسناد امنیت ملی ایالات‌متحده (۲۰۰۱-۲۰۲۱)	تحلیل محتوای کیفی	گذار از هژمونی به محدودسازی منافع ایران
عباس‌زاده و گوری (۱۴۰۱)	دیپلماسی اجبار	توصیفی - تحلیلی	ناکارآمدی تهدید معتبر در برابر ایران
یوسفی و حبیبی (۱۴۰۰)	تحلیل اسناد راهبردی ایالات‌متحده	تحلیل محتوای کیفی	ضرورت درک ادراک آمریکا از تهدیدهای ایران
جمشیدی و یزدان‌شناس (۱۳۹۹)	چرخش به آسیا	تحلیل محتوای کمی	کاهش قدرت نسبی آمریکا در برابر چین
مسیبی و همکاران (۱۳۹۹)	پایگاه‌های نظامی پیرامونی	مطالعه موردی	پایگاه‌ها به‌مثابه ابزار مهار مستقیم ایران
خدابخشی و نجاتی (۱۳۹۸)	ژئوپلیتیک خاورمیانه	تحلیل محتوای کیفی	بازگشت معنا به سیاست خارجی بعد از ۱۱ سپتامبر
عالی‌فرجا و همکاران (۱۳۹۸)	امنیت خلیج فارس	تحلیل سیستمی	تضاد در رهیافت‌های امنیت‌سازی منطقه‌ای
رهنورد و سمتی (۱۳۸۸)	امنیتی‌سازی ایران	تحلیل محتوای کیفی	خروج ایران از سیاست عادی به اضطراری

مبانی نظری

تبیین علمی دگردیسی در اسناد امنیت ملی ایالات‌متحده، نیازمند درک تقابل الگوهای نظم‌گرایی و قدرت‌طلبی در سیاست بین‌الملل است. چارچوب نظری حاضر بر سه‌گانه «ثبات، بقا و امنیت» استوار شده تا پویایی‌های رفتاری این قدرت بزرگ را در شرایط گذار ساختاری و جابه‌جایی اولویت‌های راهبرد کلان واشنگتن واکاوی کند.

الف) نظریه ثبات هژمونیک و منطق حفظ نظم

رابرت گیلپین[1] (۱۹۸۱) در نظریه ثبات هژمونیک، ثبات بین‌المللی را محصول وجود هژمونی می‌داند که هزینه‌های تأمین کالای عمومی (امنیت و تجارت آزاد) را می‌پردازد.

1- Robert Gilpin

وی نسبت به چالش «بسط بیش از حد[1]» و پیشی گرفتن هزینه‌های حفظ نظم بر منافع آن هشدار می‌دهد. این نظریه مبین انگیزه خروج آمریکا از تعهدات چندجانبه و چرخش از نقش «پلیس جهانی» به «بازیگر منفعت‌طلب» (هژمونی معامله‌گر) است.

ب) واقع‌گرایی تهاجمی[2] و پارادایم بقای حداکثری

جان مرشایمر[3] (۲۰۰۱) در نظریه واقع‌گرایی تهاجمی بر این باور است که به دلیل ماهیت آنارشیک نظام، قدرت‌های بزرگ تنها راه تضمین بقا را در کسب برتری مطلق می‌بینند؛ ازاین‌رو، اقدامات پیش‌دستانه و تضعیف ساختاری رقبای منطقه‌ای یک ضرورت سیستمی است. کاربست این نظریه، پتانسیل ردیابی گذار راهبردی آمریکا از «مهار[4]» به «تضعیف مادی[5]» را فراهم می‌سازد (جهانگیری و همکاران، ۱۴۰۴).

ج) نظریه گذار قدرت[6] و واکنش به خیزش چین

بر اساس نظریه ارگانسکی[7](۱۹۵۸)، خطرناک‌ترین مقطع در سیاست بین‌الملل، نزدیک شدن یک قدرت نوظهور (چین) به سطح قدرت هژمون است. در این چارچوب، واکنش هژمون برای جلوگیری از گذار قدرت، تثبیت موقعیت در حوزه نفوذ داخلی پیش از برخورد نهایی است. در این میان، بازیگرانی چون ایران به‌مثابه متحدین راهبردی رقیب اصلی، به یک هدف حیاتی برای سلب توان اثرگذاری تبدیل می‌شوند.

د) مکتب کپنهاگ و فرآیند امنیتی‌سازی

طبق نظریه امنیتی‌سازی[8] بوزان و ویور[9] (۲۰۰۹)، امنیت محصول یک کنش گفتاری است که از طریق آن، نخبگان با معرفی یک موضوع به‌مثابه «تهدید هستی‌شناختی»، به‌کارگیری ابزارهای فوق‌العاده و اضطراری را مشروعیت می‌بخشند (رهنورد و سمتی، ۱۳۸۸). این نظریه ابزار تحلیل تغییرات زبانی اسناد را در گذار بازیگران از دایره مسائل دیپلماتیک به موانع فیزیکی فراهم می‌کند. بر این اساس، جدول (۲) چارچوب مفهومی

1 -Over-extension
2- Offensive Realism
3- John Mearsheimer
4- Containment
5- Attrition
6- Power Transition Theory
7- Organski
8 - Securitization Theory
9- Buzan & Waver

پژوهش را از طریق تطبیق نظریه‌های مرجع با متغیرهای تحلیلی اسناد امنیت ملی ایالات‌متحده ارائه می‌کند.

جدول ۲. چارچوب مفهومی تطبیق نظریه‌ها با متغیرهای اسناد امنیت ملی ایالات‌متحده

نظریه مرجع	تمرکز تحلیلی	نقش مفروض ایالات‌متحده
ثبات هژمونیک	هزینه-فایده نظم‌سازی	از پلیس جهانی به کنشگر ذی‌نفع
واقع‌گرایی تهاجمی	بقا از طریق برتری مطلق	از مهار رقیب به تخریب ظرفیت
گذار قدرت	واکنش به خیزش رقبا (چین)	از نظم‌ساز جهانی به مدافع قلمرو
مکتب کپنهاگ	کنش گفتاری و تهدیدانگاری	از بازیگر سیاسی به تهدید هستی‌شناختی

برای تحلیل اسناد، جدول (۳) الگوهای «نظم‌گرایی» را در مقابل «قدرت‌گرایی مطلق» قرار داده تا ابزار ردیابی دگردیسی دکترین‌ها فراهم آید.

جدول ۳. مقایسه الگوهای نظری حاکم بر دکترین‌های امنیت ملی ایالات‌متحده

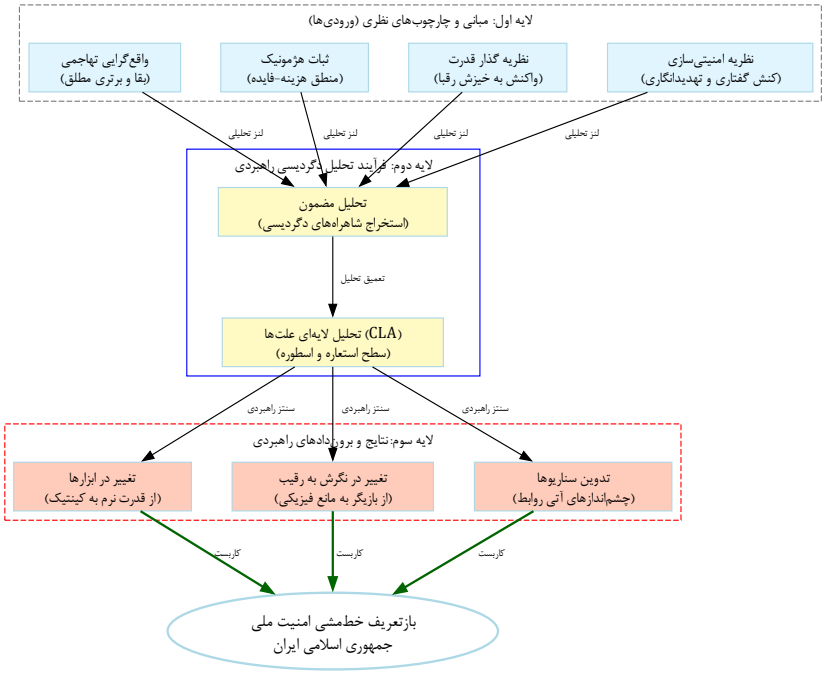
مؤلفه تحلیلی	الگوی نظم‌گرایی لیبرال (نظریه ثبات هژمونیک)	الگوی رقابت راهبردی (نظریه گذار قدرت)	الگوی قدرت‌گرایی مطلق (واقع‌گرایی تهاجمی)
منطق کنش	مدیریت ائتلاف‌ها و نهادسازی	توازن قوا در مناطق کلیدی	حذف پیش‌دستانه تهدیدهای بالقوه
تعریف امنیت	امنیت جمعی و ثبات سیستمی	حفظ حوزه‌های نفوذ پیرامونی	برتری مطلق و بقای فیزیکی
ابزار راهبردی	قدرت نرم و دیپلماسی ساختاری	بازدارندگی اقتصادی و نظامی	قدرت کینتیک[1] و تخریب ظرفیت مادی
نگرش به رقبا	بازیگران متمرد (نیاز به ادغام)	چالش‌گران سیستمی (نیاز به مهار)	موانع فیزیکی (نیاز به ابطال)

۱ –در پارادایم ۲۰۱۵ (دوران اوباما)، رویکرد اصلی بر مبنای دیالوگ راهبردی بود. در اینجا «دیالوگ» به معنای گفتگوهای ساده نیست، بلکه به معنای استفاده از ابزارهای نرم، حقوقی و دیپلماتیک برای تغییر رفتار حریف است. با منطق اعتقاد به اینکه می‌توان از طریق مذاکره و مشوق‌های اقتصادی، محاسبات هزینه-فایده حریف را تغییر داد. واژه «کینتیک» (Kinetic) در فرهنگ واژگان نظامی پنتاگون به معنای «اقدام فیزیکی و تخریبی» است. وقتی از اقدام کینتیک صحبت می‌شود، منظور استفاده از نیروی سخت (موشک، پهپاد، عملیات ویژه) برای نابودی فیزیکی یک هدف است، نه تلاش برای متقاعد کردن یا تغییر رفتار آن؛ با منطق اعتقاد به اینکه ایران تغییر رفتار نخواهد داد، بنابراین تنها راه، حذف توانمندی‌های مادی آن است تا تهدید در عمل غیرممکن شود. واژه «سخت» در اینجا واجد دو معناست، سخت به معنای فیزیکی (قدرت سخت، یعنی عبور از پشت میز مذاکره به اتاق جنگ) و سخت به معنای غیرقابل بازگشت (دیالوگ همیشه راهی برای بازگشت دارد، اما اقدام کینتیک (مانند تخریب یک مرکز غنی‌سازی) واقعیتی جدید بر زمین خلق می‌کند که با گفتگو قابل ترمیم نیست).

منطق اقتصادی	تجارت آزاد و کالای عمومی	حمایت‌گرایی و رقابت فناورانه	معامله‌گرایی و سلاح‌سازی از اقتصاد

مدل مفهومی پژوهش

مدل مفهومی در پژوهش‌های کیفی، نقشه راهی برای ترسیم روابط متغیرها و تضمین انسجام استنتاجی است. مایلز و هابرمن[1] (۱۹۹۴). این مدل با ایجاد ساختاری لایه‌ای، لنزهای تفسیری لازم را برای مشاهده تغییرات متون رسمی ارائه داده و از پراکندگی داده‌ها جلوگیری می‌کند (مکسول[2]، ۲۰۱۲). فرآیند دگردیسی در این مدل، از تلاقی چهار ستون نظری مذکور آغاز شده و از طریق عبور از صافی‌های متدولوژیک «تحلیل مضمون» و «تحلیل لایه‌ای علت‌ها»، به فهم گسست‌های پارادایمی و ریشه‌های استعاری سیاست خارجی منتهی می‌شود (عنایت‌اله[3]، ۲۰۰۴).

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

1- Miles & Huberman
2 -Maxwell
3- Inayatullah

تبیین ساختار لایه‌ای مدل مفهومی پژوهش

این مدل، فرآیند پژوهش را در سه سطح هم‌پیوند برای گذار از انتزاع نظری به کاربست راهبردی تبیین می‌کند:

۱. لایه ورودی؛ فیلترهای ذهنی و مبانی نظری: چهار ستون نظری پژوهش به‌عنوان فیلترهای ذهنی عمل می‌کنند تا از میان متون اسناد، گزاره‌های مربوط به تغییرات پارادایمی در مفاهیم بقا، هزینه-فایده نظم، واکنش به رقبا و تهدیدانگاری هستی‌شناختی استخراج شوند.

۲. لایه فرآیند؛ واکاوی روش‌شناسی دگردیسی: در این سطح، روش به‌عنوان میانجی نظریه و یافته عمل می‌کند. ابتدا الگوهای تکرارشونده از طریق تحلیل مضمون استخراج‌شده و سپس در تحلیل لایه‌ای علت‌ها، با واسازی استعاره‌های بنیادین (مانند گذار از پلیس جهانی به جراح قلعه)، گسست‌های عمیق اسناد کشف می‌شوند.

۳. لایه خروجی؛ برون‌دادهای راهبردی و آینده‌پژوهانه: این لایه نتایج ملموس پژوهش را در سه محور (تغییر ابزارها به اقدامات کینتیک، تبدیل رقیب به مانع فیزیکی و تدوین سناریوهای چهارگانه) ارائه می‌دهد. غایت این سنتز نظری-روش‌شناختی، ارائه چارچوبی کاربردی برای بازتعریف هوشمندانه خط‌مشی امنیت ملی ج.ا.ایران در مواجهه با تهدیدات نوظهور است.

روش‌شناسی

این پژوهشِ کاربردی، از نظر ماهیت، کیفی با رویکرد اکتشافی است که برای ارتقای پایایی و اعتبار، از ترکیب نظام‌مند سه روش متدولوژیک بهره می‌برد:

الف) روش تحلیل مضمون[1] (الگوی براون و کلارک[2])

این روش برای استخراج دگردیسی‌های پارادایمی در اسناد امنیت ملی (۱۹۹۱-۲۰۲۵) بر اساس الگوی ۶ گامِ سیستماتیک براون و کلارک (۲۰۰۶) به کار رفت: ۱. آشنایی با داده‌ها (مطالعه عمیق متون)؛ ۲. ایجاد کدهای اولیه (مضامین پایه)؛ ۳. جستجوی مضامین فرعی (دسته‌بندی کدهای استخراج‌شده به‌صورت مضامین فرعی (مضامین

1- Thematic Analysis
2- Braun & Clarke

سازمان‌دهنده) با استفاده از نرم‌افزار مکس کیو دی ای[1] جهت کدگذاری نظام‌مند)؛ ۴. بازبینی مضامین (تطبیق با داده‌های خام)؛ ۵. تعریف و نام‌گذاری مضامین اصلی یا فراگیر (استخراج ۶ شاهراه دگردیسی)؛ و ۶. تدوین گزارش (تحلیل شبکه مضامین).

ب) تحلیل لایه‌ای علت‌ها

برای واکاوی ریشه‌های عمیق تمدنی و «چرایی» دگردیسی راهبردی آمریکا، از روش تحلیل لایه‌ای علت‌ها مبتنی بر آراء سهیل عنایت‌اله (۲۰۰۴) استفاده شد. این روش با ریشه در تبارشناسی فوکویی[2] و هدفِ نقد پارادایم‌های حاکم و فاصله گرفتن از زمان حال، واقعیت را در چهار لایه واسازی می‌کند: ۱. لیتانی (شعارها و اخبار آشکار)؛ ۲. علل اجتماعی/سیستمی (ساختارهای مولد سند ۲۰۲۵)؛ ۳. گفتمان/جهان‌بینی (گذار به ناسیونالیسم تهاجمی)؛ و ۴. اسطوره و استعاره (تغییر ایماژ از پلیس جهانی به جراح قلعه).

ج) سناریونویسی به روش پیتر شوارتز

جهت کاربردی‌سازی یافته‌ها در خط‌مشی‌گذاری ایران، سناریونویسی بر مبنای کتاب «هنر دورنگری[3]» شوارتز (۱۹۹۱) در چهار گام اجرا شد: ۱. شناسایی پیشران‌ها (استخراج عوامل کلیدی روابط ایران و آمریکا از دل مضامین)؛ ۲. تعیین عدم قطعیت‌های بحرانی (انتخاب دو پیشران با بالاترین اهمیت و ابهام)؛ ۳. تدوین منطق سناریو (تشکیل ماتریس ۲×۲ برای افق ۲۰۳۰)؛ و ۴. شرح روایی سناریوها (نگارش داستان‌های باورپذیر مانند عقاب احیا شده و ببر کاغذی عصبانی). توضیح اینکه روش شوارتز شامل ۷ گام است که گام‌های اول تا سوم در بند «الف) در قالب تحلیل مضامین احصا شده است.

د) اعتبارپذیری پژوهش (بر اساس الگوی گوبا و لینکلن[4] (۱۹۸۵))

کیفیت یافته‌های پژوهش از طریق معیارهای چهارگانه زیر تضمین گردید:

قابلیت اعتبار[5]: حاصلِ انطباق یافته‌ها با واقعیت از طریق «تثلیث (سه‌سوسازی)[6] منابع داده‌ای» (تطبیق اسناد با مقالات و گزارش‌ها)، درگیری طولانی‌مدت با داده‌ها و ارزیابی

1- MAXQDA:2024
2- Foucault
3- Art of the Long View
4- Lincoln & Guba
5- Credibility
6- Data Triangulation

همتایان (توسط سه استاد خبره علوم جغرافیای سیاسی، روابط بین‌الملل و آینده‌پژوهی جهت حذف سوگیری) (جدول ۴).

قابلیت ثبات[1]: بازبینی فرآیند کدگذاری و تحلیل توسط ناظر بیرونی[2] و مستندسازی تمامی مراحل از جمع‌آوری تا استخراج ۶ شاهراه دگردیسی جهت امکان بازتولید نتایج.

تأییدپذیری[3]: به‌کارگیری ارائه گزارش به همکاران[4] و تطبیق مضامین با نظرات متخصصان حوزه آینده‌پژوهی و روابط بین‌الملل جهت حذف پیش‌فرض‌های ذهنی و اطمینان از اصالت داده‌محور یافته‌ها (جدول ۴).

قابلیت انتقال‌پذیری[5]: ارائه توصیف غلیظ[6] از فضا و بافت[7] اسناد امنیت ملی آمریکا برای فراهم‌سازی امکان کاربست نتایج روندپژوهی در بسترهای مشابه راهبردی و دفاعی.

جدول ۴. ترکیب، تخصص و سوابق خبرگان مشارکت‌کننده

حوزه تخصصی	تعداد خبرگان	میانگین سابقه کار مرتبط	مبنای انتخاب و نوع تجربه
حکمرانی، خط‌مشی‌گذاری، مدیریت دولتی	۶ نفر	۲۷ سال	تجربه علمی و سابقه تحلیل ساختارهای قدرت و تحلیل رفتار بازیگران
علوم سیاسی، جغرافیای سیاسی، حقوق بین‌الملل، حقوق عمومی	۷ نفر	۲۱ سال	تجربه علمی و سابقه پژوهش‌های مرتبط در حوزه علوم سیاسی، حقوق بین‌الملل و جغرافیای سیاسی
آینده‌پژوهی، برنامه‌ریزی راهبردی	۸ نفر	۲۰ سال	تجربه علمی و سابقه پژوهش‌های مرتبط آیند پژوهی در حوزه روابط بین‌الملل
مجموع	۲۱ نفر	-	-

تجزیه‌وتحلیل یافته‌ها

در این بخش، ابتدا بسترشناسی و مقدمه تحلیلی اسناد نه‌گانه راهبرد امنیت ملی ایالات‌متحده از سال ۱۹۹۱ تا ۲۰۲۵ ارائه شده، سپس تحلیل داده‌های این اسناد در

1 -Dependability
2- Audit Trail
3- Confirmability
4- Peer Debriefing
5- Transferability
6- Thick Description
7- Context

قالب جدول (۵) به‌صورت تلفیقی و یکپارچه ارائه می‌شود و در نهایت، شبکه مضامین و تطور جایگاه ایران بر اساس این اسناد واکاوی می‌شود.

بخش اول: بسترشناسی و مقدمه تحلیلی اسناد نه‌گانه

سیر تحولات گفتمانی و بستر نگارش اسناد نه‌گانه امنیت ملی آمریکا نشان‌دهنده چرخشی دراماتیک از هژمونی نظم‌ساز به سمت ناسیونالیسم تهاجمی است:

اسناد ۱۹۹۱ و ۱۹۹۶ (بوش پدر و کلینتون): سند ۱۹۹۱ در لحظه قطعی فروپاشی شوروی و «پایان تاریخ» با نوعی سرخوشی راهبردی نگارش شد که هدف آن بازطراحی جهان و تثبیت هژمونی در نظم نوین جهانی بر پایه رهبری اخلاقی و سیاسی بود. با تثبیت نسبی این نظم، سند ۱۹۹۶ بر ابزارهای غیرنظامی، قدرت نرم، جهانی‌سازی بازار و توسعه نظم لیبرال از طریق ائتلاف‌های نهادی (مانند ناتو) متمرکز گردید.

اسناد ۲۰۰۲ و ۲۰۰۶ (بوش پسر): حملات ۱۱ سپتامبر گسستی بنیادین ایجاد کرد. سند ۲۰۰۲ با عبور از بازدارندگی کلاسیک، دکترین «جنگ پیش‌دستانه»، امنیتی‌سازی مطلق و آرمان‌گرایی مسلحانه (تغییر رژیم‌های متمرد) را بنیان نهاد. سند ۲۰۰۶ (نسخه تکامل‌یافته دکترین بوش پس از جنگ عراق) تلاش کرد تهاجم نظامی را با زبانی دیپلماتیک‌تر و ائتلاف‌محور ترکیب کند و جنگ با تروریسم را به فازی «ایدئولوژیک» ببرد؛ ضمن اینکه برای اولین بار انرژی و اقلیم را به‌عنوان موتورهای ناامنی شناسایی کرد.

اسناد ۲۰۱۰ و ۲۰۱۵ (باراک اوباما): با چرخشی آشکار از جنگ‌طلبی سخت به سمت نوسازی داخلی، سند ۲۰۱۰ بر «قدرت هوشمند»، اولویت دیپلماسی و تعامل مشروط برای کاهش بار جنگ‌های فرسایشی تمرکز کرد. سند ۲۰۱۵ بازتاب‌دهنده بلوغ رویکرد «صبر راهبردی» بود که در آن آمریکا به‌عنوان رهبر هماهنگ‌کننده در جهان چندقطبی عمل کرده، بر محدودیت‌های قدرت خود اعتراف نمود و امنیت سایبری را به‌عنوان رکنی اصلی برگزید.

اسناد ۲۰۱۷ و ۲۰۲۲ (دونالد ترامپ و جو بایدن): ظهور ترامپ در ۲۰۱۷ گسستی بزرگ و اعلام پایان دوران پسا جنگ سرد بود؛ دکترین «اول آمریکا» بر پایه واقع‌گرایی اصولی، رقابت عریان قدرت‌های بزرگ (چین و روسیه) را جایگزین جنگ با تروریسم کرد و اقتصاد جهانی را به میدان نبرد تبدیل نمود. در مقابل، سند ۲۰۲۲ بایدن جهان را صحنه «رقابت دموکراسی در برابر خودکامگی» در یک «دهه سرنوشت‌ساز» دانست و با طرح مفهوم

«بازدارندگی یکپارچه»، امنیت ملی را به رفاه طبقه متوسط داخلی و چندجانبه‌گرایی ائتلاف‌محور گره زد.

سند ۲۰۲۵ (دوران دوم ترامپ): این سند نمایانگر رادیکال‌ترین چرخش پارادایمی و بازگشت تهاجمی به دکترین «اول آمریکا» است. با گسست از تعهدات بین‌المللی، این دکترین بر واقع‌گرایی تهاجمی، ملی‌گرایی راهبردی، معامله‌گرایی امنیتی و صیانت فیزیکی/جغرافیایی از قلمرو تمرکز دارد.

جدول ۵. تحلیل نظام‌مند مضامین اسناد امنیت ملی آمریکا (۱۹۹۱-۲۰۲۵)

سند / دوره	نمونه گزاره کلیدی از متن سند	کدها (مضامین پایه)	مضامین سازمان‌دهنده (مضامین فرعی)	مضمون فراگیر (مضامین اصلی)
سند ۱۹۹۱ (بوش پدر)	تلاش برای گسترش بازار آزاد و لیبرال دموکراسی در اروپای شرقی	اشاعه لیبرالیسم	رهبری ارزشی- سیاسی و راهبرد ثبات‌ساز نامتقارن	تثبیت هژمونی در نظم نوین جهانی
	حفظ حضور نظامی دائمی برای جلوگیری از ظهور هرگونه رقیب همتراز	یک‌جانبه‌گرایی نظامی		
	مهار بازیگران منطقه‌ای متمرد که نظم بین‌المللی را به چالش می‌کشند	مهار ایران و عراق		
سند ۱۹۹۶ (بیل کلینتون)	تقویت بازارهای آزاد برای تحکیم دموکراسی‌های نوپا	جهانی‌سازی بازار	معماری نهادی نظم لیبرال و راهبرد ثبات سازی هژمونیک	تعامل و توسعه‌طلبی لیبرال
	مهار دوجانبه ایران و عراق برای صیانت از جریان انرژی	کنترل بازیگران متمرد		
	استفاده از ائتلاف‌های ناتو برای صلح در بالکان	امنیت جمعی		
سند ۲۰۰۲ (جورج بوش پسر)	برخورد با کشورهایی که به تروریست‌ها پناه می‌دهند	ضدتروریسم تهاجمی	دکترین قدرت نظامی مطلق و پارادایم امنیتی سازی فراگیر	یک‌جانبه‌گرایی پیش‌دستانه
	اقدام پیش‌دستانه قبل از تبدیل شدن تهدید به حمله	دفاع تهاجمی		
	تغییر رژیم در کشورهای متمرد برای گسترش آزادی	دموکراسی اجباری		

سند / دوره	نمونه گزاره کلیدی از متن سند	کدها (مضامین پایه)	مضامین سازمان‌دهنده (مضامین فرعی)	مضمون فراگیر (مضامین اصلی)
سند ۲۰۰۶ (بازنگری بوش)	ایران بزرگترین چالش برای امنیت ملی آمریکا است	تهدیدانگاری هسته‌ای	مهار تهدیدهای نامتقارن و راهبرد حصارکشی امنیتی و هژمونیک	تثبیت استثناگرایی و مقابله با تکثیر
	تقویت همکاری با شرکای منطقه‌ای علیه رژیم‌های دیکتاتوری	بازتعریف امنیت از طریق ائتلاف‌های حکمرانی		
	حفاظت از ارزش‌های جهانی و نظم بین‌الملل در برابر بازیگران سرکش	مشروعیت‌بخشی به نظم‌های یک‌جانبه		
سند ۲۰۱۰ (باراک اوباما)	تأکید بر دیپلماسی به‌مثابه اولین ابزار قدرت ملی	تعامل مشروط	کارآمدی راهبردی و هوشمند و مهار نهادمحور	بازسازی قدرت ملی و چندجانبه‌گرایی هوشمند
	کاهش بار جنگ‌های فرسایشی و تمرکز بر اقتصاد داخلی	خروج از عراق/افغانستان		
	ایجاد اجماع جهانی برای تحریم‌های فلج‌کننده علیه ایران	تحریم‌های هوشمند		
سند ۲۰۱۵ (بازنگری اوباما)	استفاده از دیپلماسی و ائتلاف‌های بین‌المللی برای حل چالش هسته‌ای ایران	اولویت مذاکره بر جنگ	بازتنظیم راهبردی قدرت وچندجانبه‌گرایی نهادمحور	رهبری هوشمند در جهان چندقطبی
	تغییر تمرکز راهبردی از خاورمیانه به سمت منطقه آسیا-پاسیفیک	چرخش به شرق		
	تقویت ظرفیت‌های سایبری و امنیت انرژی به‌مثابه ارکان نوین قدرت	امنیت زیرساختی		
سند ۲۰۱۷ (دونالد ترامپ- دوره اول)	بازگرداندن حاکمیت ملی و شعار اول آمریکا	حاکمیت‌گرایی	بازگشت به سیاست‌ورزی قلمرومحور و تقابل مستقیم و فعال	واقع‌گرایی اصولی
	رقابت قدرت‌های بزرگ با چین و روسیه به‌مثابه رقبای اصلی	موازنه قوا		
	مقابله با فعالیت‌های مخرب ایران در خاورمیانه	مهار نفوذ منطقه‌ای		

سند / دوره	نمونه گزاره کلیدی از متن سند	کدها (مضامین پایه)	مضامین سازمان‌دهنده (مضامین فرعی)	مضمون فراگیر (مضامین اصلی)
سند ۲۰۲۲ (جو بایدن)	ایالات‌متحده باید در رقابت برای تعیین آینده نظم جهانی پیروز شود	پیروزی در دهه سرنوشت‌ساز برای نظم جهانی	مدیریت گذار به سمت نظم استثنایی و پارادایم مهار و جلوگیری از تکثیر قدرت	رقابت دموکراسی در برابر خودکامگی
	دیپلماسی برای محدود کردن برنامه هسته‌ای ایران و مقابله با تهاجم روسیه	مهار یکپارچه[1] و چندجانبه‌ی قدرت‌های رقیب		
	حفاظت از استانداردهای جهانی در حوزه‌های اقتصادی و تکنولوژیک	مشروعیت‌بخشی به ارزش‌های دموکراتیک		
سند ۲۰۲۵ (دونالد ترامپ- دوره دوم)	حذف فیزیکی و تخریب ظرفیت‌های موشکی و پهپادی ایران	عملیات تخریبی مستقیم	دیپلماسی سودمحور و انحصارگرا و ناسیونالیسم عملیاتی و تهاجمی	تضمین تهاجمی قلعه آمریکا
	مشروط کردن حمایت امنیتی از متحدان به پرداخت هزینه‌های مستقیم	پایان امنیت رایگان		
	سلاح‌سازی از زنجیره تأمین فناوری برای فلج کردن رقبا	جداسازی[2]		

بخش دوم: تحلیل شبکه مضامین و تطور جایگاه ایران

تحلیل نهایی کدهای استخراج‌شده، نشان‌دهنده یک «گسست پارادایمی» در برخورد با ایران و تغییر استعاره راهبردی آمریکا از «پلیس جهانی» به «جراح قلعه» است:

دوران هژمونی لیبرال (دهه ۱۹۹۰): ایران به‌عنوان یک تهدید موجودیتی دیده نمی‌شد، بلکه یک «مانع بر سر راه نظم نوین جهانی» و بازیگر متمرد منطقه‌ای بود که از طریق سیاست «مهار دوجانبه» و در تنگنای اقتصادی قرار می‌گرفت تا هزینه مخالفتش با نظم لیبرال افزایش یابد.

دوران یک‌جانبه‌گرایی مسلحانه (دهه ۲۰۰۰): جایگاه ایران گسست یافت و به بخشی از «محور شرارت» و سپس «مرکز ثقل و بزرگترین چالش امنیت ملی آمریکا» (به دلیل

1- Integrated Deterrence
2- Decoupling

برنامه هسته‌ای و تهدیدهای نامتقارن) تبدیل شد. در این دوره، تمرکز بر تغییر رژیم و جایگزینی آن با دموکراسی اجباری بود.

دوران قدرت هوشمند (۲۰۱۰-۲۰۱۵): دیپلماسی به‌مثابه سلاح راهبردی بازتعریف شد. ایران ابتدا با تحریم‌های هوشمند و «اجماع‌سازی چندجانبه» تحت فشار قرار گرفت، اما در سند ۲۰۱۵ (توافق برجام) به یک «چالش فنی-دیپلماتیک» تغییر ماهیت داد تا آمریکا با کاهش تنش در خاورمیانه، بر چرخش ژئوپلیتیک به شرق (آسیا-پاسیفیک) تمرکز کند.

دوران واقع‌گرایی اصولی و رقابت دموکراسی/خودکامگی (۲۰۱۷-۲۰۲۲): ترامپ با خروج از برجام، اقتصاد را به میدان نبرد تبدیل کرد و راهبرد «فشار حداکثری» و تقابل فعال را جهت مهار نفوذ منطقه‌ای ایران برگزید. بایدن در سند ۲۰۲۲، با رویکرد «مهار یکپارچه»، ایران را در جبهه خودکامگی (در کنار روسیه و چین) بازتعریف کرد تا اقدامات تقابلی علیه آن مشروعیت بین‌المللی یابد.

عصر ناسیونالیسم تهاجمی (سند ۲۰۲۵): آمریکا با خروج کامل از منطق دیپلماسی، کد «تغییر رفتار» را به کد «مانع زیرساختی مادی» تغییر داده است. در این لایه، ایران هدفی برای «جراحی نظامی پیش‌دستانه» و انهدام فیزیکی ظرفیت‌های موشکی/پهپادی (نظیر عملیات چکش نیمه‌شب) تلقی می‌شود که نشان‌دهنده ورود به عصر برخورد سخت کینتیک است.

بخش سوم: تحلیل ماتریس‌های کلان، توزیع بسامدی و شاهراه‌های دگردیسی

۱. ماتریس کدگذاری و توزیع بسامدی مضامین کلیدی

تحلیل محتوای اسناد نشان می‌دهد که فراوانی واژگان «امنیت جمعی» و «ارزش‌های لیبرال» به نفع واژگان «حاکمیت ملی» و «تخریب ظرفیت مادی» کاهش یافته است. همچنین راهبرد دفاع ملی آمریکا در سال ۲۰۲۶، مفهوم «بازدارندگی یکپارچه» را به‌عنوان یک پارادایم سیستمی و شبکه‌ای (تلفیق همزمان حوزه‌های نظامی، سایبری، اقتصادی و فناورانه) تثبیت کرده است. جدول (۶) ماتریس اطلس پارادایمی و توزیع بسامدی مضامین راهبردی را در چهار دوره زمانی نشان می‌دهد و جایگاه ایران را در هر دوره بر اساس پارادایم مسلط امنیت ملی آمریکا تبیین می‌کند.

جدول ۶. ماتریس اطلس پارادایمی و توزیع بسامدی مضامین راهبردی (۱۹۹۱–۲۰۲۵)

بازه زمانی / دوره	پارادایم مسلط	مضامین کلیدی و کدهای پرتکرار	توزیع بسامدی و روند تغییر شاخص‌ها	جایگاه و نقش راهبردی ایران
دوره اول (۱۹۹۱-۲۰۰۰)	هژمونی لیبرال	گسترش دموکراسی، بازار آزاد، مهار دوجانبه اسناد ۹۱ و ۹۶	نهادسازی و ارزش‌ها: بسیار بالا (نزولی قطعی) اقدام کینتیک و ناسیونالیسم: پایین	کنشگر متمرد: مانع نظم نوین جهانی؛ هدف: مهار در خلیج‌فارس
دوره دوم (۲۰۰۱-۲۰۱۵)	یک‌جانبه‌گرایی نظامی / قدرت هوشمند	جنگ پیش‌دستانه، محور شرارت، تروریسم، چرخش به آسیا، برجام	ارزش‌ها: بالا / نهادسازی: متوسط اقدام کینتیک: متوسط	تهدید تروریستی-هسته‌ای / چالش فنی: مرکز ثقل تهدید و آزمون دیپلماسی
دوره سوم (۲۰۱۷-۲۰۲۰)	واقع‌گرایی اصولی	اول آمریکا، رقابت قدرت‌های بزرگ، ناسیونالیسم اقتصادی	امنیت انرژی و تجارت: بالا (صعودی) نهادسازی و ارزش‌ها: پایین	رقیب راهبردی: بازگشت به تقابل فعال و فشار حداکثری منطقه‌ای
دوره چهارم (۲۰۲۵+)	ناسیونالیسم تهاجمی	تخریب ظرفیت، دکترین مونرو نوین، معامله‌گرایی، جداسازی	ناسیونالیسم و اقدام کینتیک: مطلق و بسیار بالا ارزش‌های دموکراتیک: حذف شده	مانع فیزیکی/زیرساختی: هدف جراحی نظامی و انهدام فیزیکی (چکش نیمه‌شب)

در تحلیل توزیع واژگانی در اسناد امنیت ملی آمریکا، ۳ نکته کلیدی قابل‌ذکر است:

الف) زوال زبان هنجاری و زدودن اخلاق از سیاست خارجی؛

ب) تغییر ماهیت تهدید ایران از جنگ نرم/تغییر رفتار به سمت تخریب ظرفیت مادی؛

ج) جهش ۳۰۰ درصدی واژگان «حفاظت از قلمرو و نیم‌کره غربی» (استعاره جراح قلعه).

۲. واکاوی ابعاد شش‌گانه دگردیسی (شاهراه‌های دگردیسی در اطلس متقاطع زمانی)

روند ۳۴ ساله اسناد نشان‌دهنده تحول کلان آمریکا از یک قدرت هژمونیکِ مسئول به یک قدرت ذی‌نفع تهاجمی در قالب ۶ شاهراه اصلی به شرح ذیل است:

شاهراه اول) نظم جهانی و ائتلاف‌ها (از رهبری نهادی به معامله‌گرایی سخت): گذار از تضمین نهادهای بین‌المللی (۱۹۹۱) به ائتلاف‌های تراکنشی و پولی (در سال ۲۰۲۵ با

الزام ناتو به بودجه دفاعی ۵٪)؛ ائتلاف‌ها از حالت دائمی به موضوعی و سودمحور تغییریافته‌اند.

شاهراه دوم) تعریف تهدید (از جغرافیای فیزیکی به نبرد سیستم‌ها و هویت): تحول از تهدید فیزیکی دولتی (شوروی در ۱۹۹۱) به تروریسم بی‌مکان (۲۰۰۲) و در نهایت رقابت سیستمی با چین همگام با ضرورت «پالایش هویت داخلی» در اسناد جدید. این چرخش با آنچه در ادبیات ژئوپلیتیک نوین «الزام هویتی» خوانده می‌شود هم‌خوانی دارد؛ الزامی که بر اساس آن، رقابت‌های راهبردی به‌طور فزاینده حول محور روایت‌ها و قلمروهای فرهنگی-هویتی (ژئوکالچر) و نه صرفاً سرزمین فیزیکی، شکل می‌گیرد (کیانی و همکاران، ۱۴۰۴).

شاهراه سوم) ابزارهای قدرت (از ملت‌سازی به جراحی نظامی و سلاح سازی اقتصادی): انتقال از صدور دموکراسی و مداخلات بزرگ (دوران بوش) و صبر دیپلماتیک (اوباما) به سمت تعرفه‌های تجاری تاریخی و ضربات کینتیک محدود اما فلج‌کننده (سند ۲۰۲۵). در همین راستا، مؤلفه‌های نوظهور این ابزارهای قدرت را می‌توان در سه محور هوش مصنوعی، ربات‌ها و سربازان آینده/سایبری صورت‌بندی کرد که به‌عنوان الگویی از تهدیدات فناوری‌های نوین در تقابل با نیروهای زمینی مطرح شده‌اند (ریاضی و بیابانی، ۱۴۰۳). افزون بر ابزارهای نظامی و فناورانه، سلاح‌سازی از نظام مالی و پولی بین‌المللی نیز به یکی از ارکان اصلی این ابزارهای نوین قدرت بدل شده است؛ چنان‌که نجاتی‌پور و همکاران (۱۴۰۴) نشان می‌دهند تحریم‌های مالی یک‌جانبه آمریکا و ابزاری‌سازی از هژمونی دلار، به‌موازات اقدامات کینتیک، یکی از مؤثرترین اهرم‌های فشار واشنگتن علیه بازیگران هدف از جمله ایران است؛ روندی که هم‌زمان زمینه‌ساز شتاب‌گیری دلار زدایی و گذار به نظم مالی چندقطبی نیز شده است.

شاهراه چهارم) اقتصاد ملی (از جهانی‌سازی لیبرال به ناسیونالیسم صنعتی): تغییر جهت از حمایت از بازارهای آزاد جهانی (۱۹۹۱) به تاب‌آوری زنجیره تأمین (۲۰۲۲) و بازگرداندن اجباری صنایع به خانه از طریق جنگ تعرفه‌ای (۲۰۲۵).

شاهراه پنجم) حاکمیت و مرزها (از مرزهای باز دموکراتیک به قلعه نفوذناپذیر): تغییر نگاه به مرزها از یک چالش مدیریتی/حقوق‌بشری (دوران اوباما) به «خط مقدم جنگ کلاسیک» و استقرار ارتش برای جلوگیری از تهاجم مهاجران (سند ۲۰۲۵).

شاهراه ششم) انرژی و اقلیم (از مسئولیت جهانی به سلطه انرژی): عبور از بازتعریف اقلیم به‌عنوان تهدید فوری و مرکز سیاست خارجی (اسناد ۲۰۱۵ و ۲۰۲۱) به سمت نفی محیط‌زیست و رهاسازی مطلق تولید فسیلی/هسته‌ای جهت کسب برتری ملی.

بخش چهارم: تحلیل دگردیسی راهبردی؛ از اطلس پارادایمی تا تطور جایگاه ایران

تحلیل اسناد امنیت ملی آمریکا نشان می‌دهد که این کشور در یک بازه ۳۴ ساله، مسیری پرفراز و نشیب را از «آرمان‌گرایی نظم‌ساز» به سوی «واقع‌گرایی تخریب‌گر» طی کرده است. در این میان، ایران نه فقط به‌مثابه یک کشور، بلکه به‌مثابه یک «متغیر نشانه‌شناختی» عمل می‌کند که تغییر در تعریف آمریکا از مفهوم «دشمن» را بازتاب می‌دهد. این نگاشت ۵ لایه نشان‌دهنده جابجایی مراکز ثقل راهبردی است و توضیح می‌دهد که چطور مفهوم «تهدید» از گروه‌های غیردولتی (در دهه ۲۰۰۰) به سمت «رقبای سیستمی» (چین) و «موانع منطقه‌ای» (ایران) حرکت کرده است.

لایه اول (۱۹۹۱-۲۰۰۰)؛ هژمونی لیبرال: شاخص موازنه قوا و جهانی‌سازی؛ جایگاه ایران به‌عنوان تهدید ثبات منطقه‌ای و هدف مهار دوجانبه در خلیج فارس (سند ۱۹۹۱).

لایه دوم (۲۰۰۱-۲۰۰۸)؛ یک‌جانبه‌گرایی: شاخص جنگ پیش‌دستانه؛ جایگاه ایران به‌عنوان مرکز ثقل تهدید نامتقارن و پیونددهنده رادیکالیسم با سلاح کشتار جمعی (سند ۲۰۰۶).

لایه سوم (۲۰۰۹-۲۰۱۶)؛ قدرت هوشمند: شاخص دیپلماسی چندجانبه و انزوای هوشمند؛ جایگاه ایران به‌عنوان آزمون دیپلماسی جهت جلوگیری از جنگ از طریق توافق فنی-حقوقی (سند ۲۰۱۵).

لایه چهارم (۲۰۱۷-۲۰۲۴)؛ واقع‌گرایی اصولی: شاخص رقابت قدرت‌های بزرگ؛ جایگاه ایران به‌عنوان بازیگر مخرب منطقه‌ای و هدف مهار همه‌جانبه و فشار حداکثری اقتصادی (سند ۲۰۲۲).

لایه پنجم (+۲۰۲۵)؛ ناسیونالیسم تهاجمی: شاخص قلعه نظامی و جراحی سخت؛ جایگاه ایران به‌عنوان هدف جراحی نظامی، عبور از مهار/تحریم به سمت انهدام فیزیکی و مستقیم ظرفیت‌های مادی (سند ۲۰۲۵).

نتایج حاصل از نگاشت فوق نشان‌دهنده یک «دیالکتیک ثبات و تغییر» در اندیشه راهبردی ایالات‌متحده است. ثبات راهبردی در تمام اسناد نه‌گانه، بر جلوگیری مطلق از

دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای استوار است که نشان از یک اجماع فراجناحی در واشنگتن دارد. بااین‌حال، تغییر در «روش برخورد» بسیار رادیکال بوده است؛ به‌طوری‌که ابزار قدرت از «دیپلماسی چندجانبه» در دوران اوباما (سند راهبردی امنیت ملی آمریکا، ۲۰۱۰، ص۲۶) به «اقدام مستقل و پیش‌دستانه» در ۲۰۲۵ تغییریافته است. معرفی عملیات «چکش نیمه‌شب» در سند ۲۰۲۵، نقطه پایانی بر عصر «صبر راهبردی» و آغاز عصر «جراحی زیرساختی» است که در آن ایران دیگر نه موضوعی برای بحث در راهروهای سازمان ملل، بلکه هدفی عملیاتی برای قدرت نظامی مستقل آمریکا برآورد می‌شود.

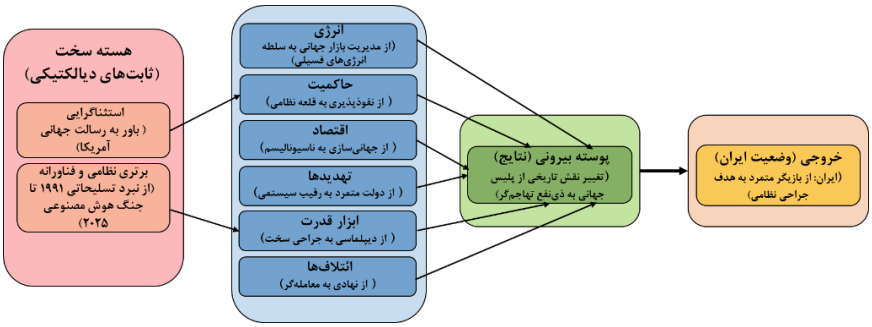
بخش پنجم: تحلیل دیالکتیک ثبات و تغییر؛ گسست پارادایمی ۲۰۱۵ و ۲۰۲۵

یافته‌های این بخش نشان‌دهنده یک «پارادایم‌شیفت» بنیادی در قبال ج.ا.ایران، از رویکرد «اصلاح رفتار» (۲۰۱۵) به «تخریب ساختار» (۲۰۲۵) است. در لایه دیالکتیکی، سیاست آمریکا واجد سه ویژگی تداوم و تحول است:

- ثبات (تداوم راهبردی): صیانت از برتری نظامی، پیشتازی فناورانه، استقلال انرژی و باور ناخودآگاه به «استثناگرایی آمریکایی» به‌منزله هسته سخت و تغییرناپذیر خط‌مشی واشنگتن حفظ شده است.
- تغییر (پوسته عملیاتی): روش برخورد دچار جهش کوانتومی شده است؛ گذار از «انترناسیونالیسم لیبرال، قدرت نرم، نهادگرایی چندجانبه (محوریت آژانس و برجام) و مهار هوشمند» به «ناسیونالیسم تهاجمی، یک‌جانبه‌گرایی مطلق، معامله‌گری امنیتی و اقدام کینتیک (سخت/تخریبی)».
- بازتعریف جایگاه ایران: جایگاه ایران در گفتمان امنیت ملی آمریکا از یک «تهدید منطقه‌ای منفرد و چالش فنی-سیاسی» به «هدفی عملیاتی-نظامی» و رکنی از «شبکه تهدیدات هم‌افزا» (دارای پیوندهای ژئوپلیتیکی و فناورانه با چین و روسیه) بازتعریف شده است که فشار بر آن را به بخشی از راهبرد کلان رقابت قدرت‌های بزرگ تبدیل می‌کند. این تحول عملیاتی در قالب دکترین تخریب زیرساخت‌ها و عملیات پیش‌دستانه «چکش نیمه‌شب» صورت‌بندی شده است.

بخش ششم: مدل مفهومی سه‌لایه دگردیسی پارادایمی

ساختار راهبرد جدید آمریکا به‌مثابه یک موجودیت زنده در سه لایه ترسیم می‌شود:
هسته سخت (ارزش‌های ثابت): استثناگرایی و صیانت از برتری مادی و فناورانه.
لایه میانی (شاهراه‌های تحول): چرخش معیارهای ائتلاف، اقتصاد و قدرت به سمت معامله‌گرایی مادی، ناسیونالیسم تعرفه‌ای و جراحی سخت کینتیک.
پوسته بیرونی (سنتز آینده‌پژوهانه): مرگ استعاره «پلیس جهانی» و تولد کنشگری جدید به نام «ذی‌نفعِ تهاجم‌گر» که در یک «قلعه نظامی» متمرکز شده و صرفاً بر اساس منافع مادی مستقیم دست به اقدام می‌زند.

شکل ۲. نگاشت مدل مفهومی دگردیسی پارادایمی امنیت ملی آمریکا (۱۹۹۱-۲۰۲۵)

شکل (۲) نشان می‌دهد که برخلاف تصورِ گسست کامل در سیاست خارجی آمریکا، «هسته سخت» (برتری فناورانه و استثناگرایی) بدون انعطاف حفظ شده است؛ اما آنچه در ۲۰۲۵ تغییریافته، لایه میانی یا «شاهراه‌های تحول» است. بر این اساس وقتی شاهراه‌هایی نظیر ائتلاف، اقتصاد و ابزار قدرت همگی به سمت «معامله‌گرایی»، «ناسیونالیسم تعرفه‌ای» و «جراحی سخت» متمایل می‌شوند، خروجیِ گریزناپذیر در پوسته بیرونی، مرگِ استعاره «پلیس جهانی» و تولد کنشگری جدید به نام «ذی‌نفعِ تهاجم‌گر» است. در این لایه نهایی، آمریکا دیگر خود را مسئول حفظ نظم نمی‌داند، بلکه با عقب‌نشینی به درون «قلعه نظامی»، تنها زمانی دست به اقدام می‌زند که نفع مستقیم مادی و امنیتی در میان باشد.

بخش هفتم: واکاوی ریشه‌های بنیادین بر اساس روش تحلیل لایه‌ای علت‌ها[1]

1 -CLA

برای ریشه‌یابی ناخودآگاه این تحول راهبردی، تحلیل چهارلایه بر اساس روش تحلیل لایه‌ای علت‌ها بدین شرح است:

لایه لیتانی (شعارها و اخبار آشکار): تمرکز بر شعار «اول آمریکا»، پایان جنگ‌های ابدی، صیانت از مرزها و تصویرسازی از ایران به‌عنوان تهدیدی فوری جهت آماده‌سازی افکار عمومی برای پذیرش برخورد سخت کینتیک.

لایه علل سیستمی (متغیرهای کلان): افول سهم آمریکا از اقتصاد جهانی و دستیابی به استقلال انرژی، سیستم را به سمت معامله‌گری و پیمانکاری نظامی (عملیات نقطه‌ای و کم‌هزینه) سوق داده است. بر اساس سند راهبرد دفاع ملی ۲۰۲۶، «پایه صنعتی دفاعی»، تاب‌آوری زنجیره تأمین و «اقتصاد جنگی» مستقیماً به‌عنوان مؤلفه بازدارندگی راهبردی هم‌پیوست شده‌اند.

لایه جهان‌بینی/گفتمان (پارادایم فکری): فروپاشی انترناسیونالیسم لیبرال و جایگزینی آن با «ناسیونالیسم تهاجمی»؛ ترجیح کارآمدی ملی بر مشروعیت بین‌المللی و خروج از نقش حامی قواعد سازمان تجارت جهانی[1]. این گسست گفتمانی در حوزه مالی و پولی نیز مصداق روشنی دارد؛ آمریکا با ابزاری‌سازی مکرر دلار و بهره‌گیری از تحریم‌های مالی به‌مثابه سلاحی راهبردی، عملاً از نقش سنتی خود به‌عنوان تضمین‌کننده بی‌طرف نظم مالی برتون‌وودزی فاصله گرفته و همین روند، محرک اصلی شتاب‌گیری ابتکارات دلارزدایی نزد بازیگرانی چون ایران، چین و بریکس بوده است (نجاتی‌پور و همکاران، ۱۴۰۴). در این گفتمان، ایران یک مانع فیزیکی برای سودآوری تلقی می‌شود.

لایه اسطوره/استعاره (ریشه‌های ناخودآگاه): گذار از استعاره «باغبان نظم جهانی» (تغییر رفتار از طریق مهار و چیدن علف‌های هرز) به استعاره «جراح قلعه» (صیانت تهاجمی). در این اسطوره، آمریکا هر تهدیدی را عفونتی می‌داند که باید بدون مذاکره و با پتک راهبردی (جراحی زیرساختی) حذف فیزیکی کند.

تحلیل تطبیقی یافته‌ها با پیشینه پژوهش و تلفیق نهایی

ارزیابی پیشینه: یافته‌های سند ۲۰۲۵، اعتبار پژوهش‌های مبتنی بر تداوم نظم لیبرال یا امکان تغییر رفتار از طریق دیپلماسی (نظیر عباس‌زاده و گوری، ۱۴۰۱؛ یوسفی و حبیبی، ۱۴۰۰) را منقضی می‌سازد و در مقابل، نظریه امنیتی‌سازی و تخریب زیرساختی (نظیر

1 -WTO

رهنورد و سمتی، ۱۳۸۸) را در رادیکال‌ترین شکل ممکن بازتولید می‌کند. شاهراه‌های تحول (معامله‌گرایی، تخریب ایران، افول خاورمیانه و ناسیونالیسم اقتصادی) همسو با پژوهش‌های انصاری (۱۴۰۳) و جهانگیری و همکاران (۱۴۰۴) تایید می‌شوند.

تلفیق نهایی (تحول از قدرت قانون‌گذار به برهم زننده): برآیند تحلیل دیالکتیکی نشان می‌دهد که ایالات‌متحده از نقش سنتی خود به‌عنوان «بانی و محافظ نظم بین‌المللی[1]» به یک «قدرت برهم زننده[2]» عبور کرده است که برای حفظ منافع خود، حتی نظم‌های خودساخته (مانند ناتو و سازمان تجارت جهانی) را نیز به چالش می‌کشد.

نتیجه راهبردی برای ج.ا.ایران: دگردیسی استعاره کلان آمریکا از «پلیس» به «جراح تخریب‌گر»، نشان می‌دهد که تحلیل‌های مبتنی بر دوقطبی‌های جناحی در واشنگتن (بایدن/ترامپ) دیگر کارآمد نیستند. ازآنجاکه مقصد راهبردی آمریکا از «تغییر رژیم/تغییر رفتار» به «تخریب فیزیکی توانمندی‌های راهبردی و موازنه مادی» جهش یافته، بازتعریف اساسی در دکترین بازدارندگی ایران و اولویت‌بخشی مطلق به «پدافند غیرعامل کالبدی»، تنها راه مقابله با استعاره جراحی زیرساختی آمریکا در ۲۰۲۵ است.

بخش هشتم: آینده‌پژوهی راهبردی روابط ایران و آمریکا (۲۰۲۵-۲۰۳۰) بر اساس الگوی پیتر شوارتز

به‌کارگیری متدولوژی برنامه‌ریزی سناریومحور پیتر شوارتز (۱۹۹۱) به‌منظور خروج از تحلیل‌های خطی و ایستای سنتی و مواجهه کارآمد با محیط‌های با عدم قطعیت بالا تدوین شده است. در این راستا، سند راهبرد دفاع ملی ۲۰۲۶ آمریکا نیز با برجسته‌سازی مفاهیمی چون تطبیق‌پذیری نهادی و طراحی نیروی انعطاف‌پذیر، بر ضرورت آمادگی در برابر شوک‌های پیش‌بینی‌ناپذیر صحه می‌گذارد.

لایه‌های ساختاری تدوین سناریو

موضوع و تصمیم کلیدی (گام اول): تعیین ماهیت کنشگری آمریکا در قبال زیرساخت‌های حیاتی ایران در افق ۲۰۳۰ و لزوم انتخاب ایران بین دکترین «دیپلماسی و موازنه» یا «دفاع پیش‌دستانه و پدافند غیرعامل سخت».

1- Rule-maker

2 -Disruptor

عوامل کلیدی داخلی آمریکا (گام دوم): وضعیت بدهی عمومی ایالات‌متحده، میزان اجماع نخبگان واشنگتن بر سر سند ۲۰۲۵ و توان عملیاتی نیروهای ویژه برای اجرای عملیات کینتیک مانند «چکش نیمه‌شب».

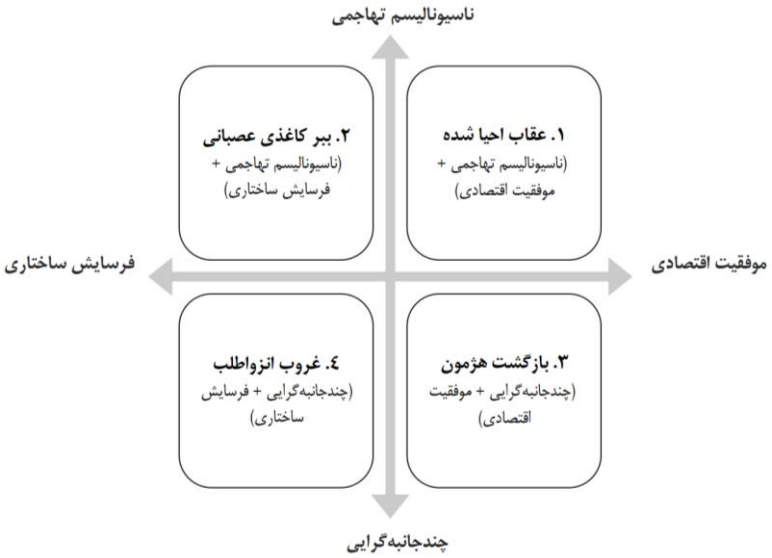
نیروهای پیشران بیرونی (گام سوم): حرکت آمریکا به سمت استقلال انرژی (کاهش وابستگی به خلیج‌فارس) و خیزش فناورانه چین (ضرورت مهار متحدان منطقه‌ای آن مانند ایران).

محورهای عدم قطعیت بحرانی (گام چهارم): پویایی‌های آینده بر پایه تقاطع دو عدم قطعیت کلیدی با بیشترین میزان اثرگذاری و ابهام شکل می‌گیرد:

محور عمودی (پارادایم کنشگری سیاسی): نوسان میان ناسیونالیسم تهاجمی (یک‌جانبه‌گرایی مطلق و دکترین جراح قلعه) و چندجانبه‌گرایی سنتی (بازگشت به ائتلاف‌ها).

محور افقی (توانمندی مادی): نوسان میان احیای قدرت اقتصادی (موفقیت در بازسازی زیرساخت‌ها) و فرسایش ساختاری (بحران بدهی، افول دلار و شکاف‌های اجتماعی).

برآیند تقاطع این دو محور عدم قطعیت، چهار سناریوی بدیل برای آینده روابط ایران و آمریکا در افق ۲۰۳۰ تولید می‌کند. شکل (۳) سناریوهای آینده روابط آمریکا و ایران را نشان می‌دهد.

شکل ۳. سناریوهای آینده روابط آمریکا و ایران

همچنین منطق، روایت و شاخص‌های کلیدی پایش سناریوهای چهارگانه در جدول (۷) به‌طور خلاصه ارائه‌شده است.

جدول ۷. منطق، روایت و شاخص‌های کلیدی سناریوهای چهارگانه

نام سناریو	وضعیت ساختاری آمریکا	الگوی برخورد با ایران	مضمون روایی	شاخص‌های کلیدی پایش
۱. عقاب احیا شده (محتمل‌ترین بر اساس سند ۲۰۲۵)	ناسیونالیسم تهاجمی + موفقیت اقتصادی	جراحی کینتیک پیش‌دستانه	«جراحی در اتاق تاریک»: حمله مستقیم و مستقل به زیرساخت‌های هسته‌ای و موشکی ایران به‌عنوان مانع فیزیکی زنجیره تأمین بدون نیاز به تایید متحدان.	۱. افزایش بودجه سلاح‌های کینتیک فضایی و سایبری ۲. خروج از معاهدات محدودکننده تسلیحاتی ۳. بازگشت صنایع حساس به خاک آمریکا[1].
۲. ببر کاغذی عصبانی (سناریوی فرسایشی)	ناسیونالیسم تهاجمی + فرسایش ساختاری	جنگ نیابتی و پیمانکاری	«نیش‌های نامتقارن»: تمایل به تهاجم همراه با ناتوانی مالی در جنگ بزرگ؛ تمرکز بر تخریب ارزان‌قیمت، ترور و ناامن‌سازی مرزها.	۱. تمرکز بر عملیات مخفیانه توسط نیروهای ویژه[2] ۲. افزایش حملات سایبری به زیرساخت‌های انرژی و هسته‌ای ایران ۳. سلاح‌سازی از دلار و قطع دسترسی‌های مالی پیرامونی.
۳. بازگشت هژمون (بازگشت به گذشته)	چندجانبه‌گرایی + موفقیت اقتصادی	دیپلماسی اجبار و محاصره هوشمند	«محاصره هوشمند»: احیای پارادایم پلیس بین‌الملل، ائتلاف‌سازی ناتومحور و بازگشت به مدل تحریم‌های فلج‌کننده جهت استهلاک ظرفیت‌های ایران.	۱. احیای معاهدات چندجانبه و ائتلاف‌سازی با اروپا ۲. بازگشت به زبان حقوقی و قطعنامه‌های شورای امنیت ۳. پیشنهاد مذاکرات جامع با رویکرد هویج و چماق.
۴. غروب انزواطلب (مطلوب برای ایران)	چندجانبه‌گرایی + فرسایش ساختاری	معامله ناگزیر و امتیازدهی	«قلعه در حال عقب‌نشینی»: مدیریت افول داخلی، عقب‌نشینی از خاورمیانه و تمرکز بر	۱. کاهش چشم‌گیر حضور نظامی در پایگاه‌های منطقه

1- Reshoring
2- SOCOM

نام سناریو	وضعیت ساختاری آمریکا	الگوی برخورد با ایران	مضمون روایی	شاخص‌های کلیدی پایش
			نیم‌کره غربی که منجر به ایجاد فضای تنفسی و تثبیت نفوذ منطقه‌ای ایران می‌شود.	۲. تقلیل بودجه‌های دفاعی و تمرکز بر مسائل داخلی آمریکا ۳. بی‌تفاوتی نسبت به جابجایی‌های قدرت در خلیج فارس.

سنتز راهبردی و علائم راهنما

نتیجه‌گیری تحلیل ماتریس: تحلیل سنتز سناریوها نشان می‌دهد که در ۳ سناریو از ۴ آینده ممکن، ایران با فشار مواجه است. انباشت شاخص‌ها در ستون سناریوی «عقاب احیا شده» و ظهور مفاهیمی چون عملیات «چکش نیمه‌شب» در سند ۲۰۲۵، نشان‌دهنده تمایل واشنگتن به سمت دکترین جراح قلعه است؛ وضعیتی که در آن دیپلماسی تنها نقش پوشش زمان‌بندی‌شده برای اقدامات کینتیک را ایفا می‌کند. در هر دو سناریوی تهاجمی (عقاب احیا شده و ببر کاغذی عصبانی)، تفکر واشنگتن بر «تخریب فیزیکی» به جای «تغییر رفتار» استوار است؛ امری که ضرورت حیاتی بازتعریف دکترین بازدارندگی ایران و اولویت‌بخشی به پدافند غیرعامل کالبدی سخت را اثبات می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش، واکاوی دگردیسی راهبردی در اسناد امنیت ملی آمریکا از سال ۱۹۹۱ تا ۲۰۲۵ و تبیین پیامدهای آن برای ایران بود. یافته‌های حاصل از تحلیل مضمون و روش تحلیل لایه‌ای علت‌ها نشان داد که ایالات‌متحده در حال عبور از یک «هژمونی قاعده‌مند» به سمت یک «ناسیونالیسم تهاجمی» است.

از زمان پژوهش و نگارش (تابستان و پاییز ۱۴۰۴) و ارسال مقاله برای ارزیابی به مجله (۱۴۰۴/۱۱/۹)، تحولات میدانی به‌روشنی صحت یافته‌های مقاله را تأیید کرده است. آغاز عملیات نظامی مشترک آمریکا و رژیم صهیونیستی، علیه ایران در ۹ اسفند ۱۴۰۴ (۲۸ فوریه ۲۰۲۶) و تداوم دورهای متوالی این رویارویی تا تابستان ۱۴۰۵، مصداق عینی همان الگویی است که این پژوهش پیش‌تر با نام گذار از پارادایم «مهار و تغییر رفتار» به پارادایم «جراحی نظامی پیش‌دستانه» صورت‌بندی کرده است. ضربات اولیه به بیت رهبر

شهید و فرماندهان ارشد نظامی، همراه با حمله به تأسیسات موشکی، هسته‌ای و زیرساختی کشور بدون کسب مجوز یا مشروعیت از نهادهای بین‌المللی، دقیقاً همان الگوی عملیاتی «چکش نیمه‌شب» است که در سند ۲۰۲۵ به‌منزله محتمل‌ترین مسیر پیش‌بینی شده است. افزون بر این، ساختار دومرحله‌ای این رویارویی (آغاز تجاوز نظامی در اسفند ۱۴۰۴، برقراری آتش‌بسی شکننده در فروردین ۱۴۰۵، بدعهدی مکرر و از سرگیری اقدامات کینتیک از اواخر خرداد ۱۴۰۵) مؤید این یافته پژوهش است که صبر راهبردی و دیپلماسی، دیگر نقشی جز تنظیم زمان‌بندی اقدامات نظامی ایفا نمی‌کنند.

بر این اساس در این بخش، یافته‌های پژوهش در چهار محور کلیدی مورد بحث قرار می‌گیرند:

بخش اول: تبیین دگردیسی پارادایمی و گسست‌های راهبردی آمریکا

برآیند یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد راهبرد کلان ایالات‌متحده در برابر جمهوری اسلامی ایران دچار یک گسست پارادایمی عمیق شده است که در سه محور کلیدی صورت‌بندی می‌شود:

الف) از نظم‌سازی جهانی به برهم‌زنی قواعد (علل سیستمی): کاهش سهم آمریکا از اقتصاد جهانی و دستیابی به استقلال انرژی، این بازیگر را از «تأمین‌کننده امنیت جهانی» به یک «بازیگر معامله‌گر و برهم زننده» بر مبنای رئالیسم تهاجمی تبدیل کرده است که قواعد خودساخته بین‌المللی (مانند سازمان تجارت جهانی و ناتو) را نیز در صورت تضاد با منافعش نقض می‌کند.

ب) از مدیریت سیاسی به جراحی کینتیک (گسست استعاره‌ای): استعاره «پلیس جهانی» به «جراح قلعه» تغییر یافته است. ایران دیگر بازیگری برای «تغییر رفتار» از طریق دیپلماسی اجبار (پارادایم ۲۰۱۵) نیست؛ بلکه در ۲۰۲۵ یک «مانع فیزیکی» است که هدف واشنگتن در قبال آن، «تخریب ساختاری و فیزیکی زیرساخت‌ها» از طریق عملیات کینتیک (مانند چکش نیمه‌شب) است. این امر پایان اعتبار راهبردهای «صبر راهبردی» یا «مذاکره‌محوری» را فاش می‌سازد.

ج) سلاح‌سازی از فناوری و جداسازی راهبردی: اقتصاد و فناوری دیگر ابزار ادغام ایران در نظم جهانی نیستند، بلکه ابزار «جداسازی راهبردی[1]» و محاصره فناورانه به‌منظور

1 -Strategic Decoupling

خشکاندن ریشه‌های تولید قدرت مادی ایران هستند. مواجهه با این جداسازی فناورانه مستلزم طراحی شبکه یکپارچه فرماندهی و کنترل قدرت نرم در نیروهای مسلح است تا امکان تجمیع، پردازش و انتشار بلادرنگ اطلاعات حوزه‌های سایبری، فضای مجازی و عملیات روانی در مقابله با تهدیدات نوین فراهم آید (نقوی و مختارزاده، ۱۴۰۰). در کنار جداسازی فناورانه، جداسازی مالی از طریق محدودسازی تدریجی دسترسی ایران به زیرساخت‌های دلارمحور (نظیر سوئیفت) نیز رکن مکمل این راهبرد بوده است؛ هرچند نجاتی‌پور و همکاران (۱۴۰۴) نشان می‌دهند که همین سیاست، به‌طور متناقض‌نمایی، انگیزه ایران برای گسترش همکاری‌های پولی منطقه‌ای و بهره‌گیری از ارزهای جایگزین را نیز تقویت کرده است.

بخش دوم: سیگنال‌های ضعیف[1] افق ۲۰۳۰

شناسایی روندها و علائم غافلگیری راهبردی نشان‌دهنده یک «رئال‌پولیتیک افراطی» و گذار آمریکا به «برتری‌طلبی انزواگرایانه» است:

سیگنال ۱ (خصوصی‌سازی تقابل): استفاده گسترده از پیمانکاران نظامی خصوصی[2] برای ضربه به زیرساخت‌های ایران با هدف سلب مسئولیت حقوقی.

سیگنال ۲ (ناسیونالیسم نیم‌کره‌ای): تمرکز مطلق بر تفکر نیم‌کره‌ای (دکترین مونرو نوین) با اولویت‌بخشی به آمریکای لاتین و شرق آسیا و کاهش چتر امنیتی اروپا.

سیگنال ۳ (معامله بزرگ با روسیه): واگذاری حوزه‌های نفوذ در اروپا به روسیه در قبال همراهی و هم‌پیمانی واشنگتن علیه چین و ایران.

بخش سوم: تطبیق یافته‌های نوین پژوهش با مفروضات پیشین

به‌منظور درک بهتر این گسست پارادایمی، یافته‌های نوین این پژوهش در مقایسه با مفروضات پیشینِ ادبیات موجود، در جدول (۸) تطبیق و تفسیر شده‌اند.

جدول ۸. تطبیق یافته‌های نوین پژوهش با مفروضات پیشین

مؤلفه	مفروضات پیشین (ادبیات موجود)	یافته‌های نوین (پژوهش حاضر)	تفسیر نظری / پارادایمی
نقش آمریکا	پلیس و نظم‌ساز جهانی	جراح و منفعت‌طلب ملی	گذار از نئولیبرالیسم به نئورئالیسم تهاجمی

1- Weak Signals
2- PMCs

راهبرد در قبال ایران	مهار، تحریم و تغییر رفتار	جراحی نظامی و تخریب ظرفیت مادی	عبور از دیپلماسی اجبار به اقدام مستقیم کینتیک
اولویت جغرافیایی	خاورمیانه و شرق اروپا	نیم‌کره غربی و شرق آسیا	دکترین مونرو نوین (تفکر نیم‌کره‌ای)
ابزار قدرت	ترکیب قدرت نرم و سخت	قدرت هوشمند اقتصادی و زور عریان	سلاح‌سازی از اقتصاد و حذف ارزش‌های لیبرال

بخش چهارم: جمع‌بندی لایه‌ای دگردیسی و پاسخ به پرسش‌های پژوهش

تحلیل دیالکتیکی نشان می‌دهد که هسته سخت راهبردی آمریکا (حفظ برتری مطلق) ثابت مانده، اما پوسته عملیاتی آن به‌شدت تهاجمی، عریان و غیرقابل‌پیش‌بینی شده است که در ۳ لایه تبیین می‌شود:

الف) دگردیسی در غایت: عبور از ثبات‌سازی جهانی به‌سوی دکترین «قلعه نفوذناپذیر».

ب) دگردیسی در روش: جایگزینی نهادگرایی لیبرال با «معامله‌گرایی سخت» (نگاه به ائتلاف‌ها به‌مثابه شرکت بیمه).

ج) دگردیسی در ماهیت قدرت: گذار از قدرت نرم به «زور عریان» و یک‌جانبه‌گرایی کینتیک.

پاسخ به متغیر ایران (فرصت‌ها و تهدیدها): جایگاه ایران از یک چالش سیاسی (لایه لیتانی) به یک مانع فیزیکی (لایه اسطوره) دگرگون شده است. بزرگ‌ترین تهدید، اقدامات پیش‌دستانه خارج از چارچوب سازمان ملل است؛ اما فرصت نوظهور، شکاف ناشی از «نظم‌گریزی آمریکا» است که فضا را برای ائتلاف‌های جدید ایران با بلوک‌های اقتصادی نوظهور و قدرت‌های آسیب‌دیده از ناسیونالیسم آمریکایی باز می‌کند. جنگ رمضان و متعاقب آن نبرد هرمز را باید نقطه عینیت‌یابی کامل استعاره محوری این پژوهش دانست: گذار از «پلیس جهانی» (بازیگری که نظم را از طریق میانجی‌گری، تحریم و فشار دیپلماتیک مدیریت می‌کرد) به «جراح قلعه» که بدون فراخوان شورای امنیت، ائتلاف رسمی یا حتی اعلان جنگ، به‌طور مستقیم به قلب تأسیسات حیاتی طرف مقابل حمله می‌کند. رویدادهای میدانی نشان داد که ائتلاف آمریکا-رژیم صهیونیستی نه در پی مذاکره یا تغییر رفتار، بلکه در پی حذف فیزیکی رهبری و ظرفیت‌های راهبردی ایران بوده است؛ رویکردی که با مدل سه‌لایه این پژوهش (هسته سخت ثابت/ لایه میانی

متحول/ پوسته بیرونی تهاجمی) همخوانی دارد. آنچه در زمان نگارش این پژوهش به‌مثابه سناریوی «عقاب احیا شده» (محتمل‌ترین آینده) صورت‌بندی شده بود، در عمل به واقعیتی جاری بدل شده است.

بخش پنجم: الزامات سیاست دفاعی ایران

بر اساس سند راهبرد دفاع ملی ۲۰۲۶ آمریکا، فشارها بر ایران در قالب «بازدارندگی یکپارچه» (تلفیق تحریم، محدودیت فناورانه و جنگ شناختی) پایدار خواهد بود. در این عصر پسالیبرال، ایران باید الگوی خود را از «دیپلماسی‌محور» به «اقتدارمحور» تغییر دهد:

الف) گذار به بازدارندگی فعال و اثبات‌شده: تجربه جنگ رمضان و نبرد هرمز نشان داد که راهبرد «پیش‌دستی هوشمند» دیگر یک توصیه نظری نیست، بلکه در عمل به آزمون گذاشته شده است. تداوم مقاومت نظامی ایران در برابر تهاجم گسترده آمریکا و رژیم صهیونیستی، وارد کردن تلفات انسانی و تجهیزاتی محسوس به نیروهای آمریکایی مستقر در منطقه و ناتوانی واشنگتن از دستیابی به هدف اعلامی «تسلیم زودهنگام»، مؤید این یافته است که افزایش هزینه مادی و انسانی اقدام کینتیک، همچنان مؤثرترین اهرم برای معکوس‌کردن محاسبه سود-زیان واشنگتن است.

ب) پدافند غیرعامل سخت به‌مثابه قلب راهبرد بقا: بقای بخش عمده‌ای از زیرساخت‌های حیاتی، موشکی و صنعتی ایران پس از دو مرحله تهاجم گسترده (علی‌رغم آسیب‌های قابل‌توجه به برخی اماکن غیرنظامی و آموزشی) گواهی عملی بر اثربخشی نسبی پدافند غیرعامل کالبدی و پراکندگی ظرفیت‌های راهبردی است. این تجربه لزوم سرمایه‌گذاری شتاب‌گرفته در استحکام‌بخشی، پراکندگی جغرافیایی و افزونگی مراکز انرژی، هسته‌ای و موشکی را از یک اصل نظری به درسی راستی‌آزمایی‌شده از میدان نبرد ارتقا می‌دهد.

ج) بهره‌برداری راهبردی از پنجره‌های آتش‌بس موقت: آتش‌بس‌های شکل‌گرفته میان دو دوره تهاجم، حاصل توافقی پایدار نبوده‌اند، بلکه محصول ملاحظات مقطعی طرفین (فرسایش نظامی، افکار عمومی داخلی آمریکا، نگرانی از خروج کامل کنترل بحران از دست طرفین) بوده‌اند. ضروری است این وقفه‌های موقت به‌طور نظام‌مند در خدمت بازسازی، نوسازی و افزایش تاب‌آوری ظرفیت‌های دفاعی و صنعتی قرار گیرند. بر این اساس، بازتعریف دکترین بازدارندگی ایران باید مؤلفه «بازسازی شتاب‌دار در دوره فترت»

را به‌منزله رکن مکمل «پیش‌دستی هوشمند» و «پدافند غیرعامل سخت» در خود بگنجاند.

د) دیپلماسی اقتصادی نامتقارن: مقابله با ناسیونالیسم تعرفه‌ای از طریق بومی‌سازی زنجیره‌های ارزش و تعریف پروژه‌های مشترک های‌تک با قدرت‌های غیرغربی ناهمسو با واشنگتن.

محدودیت اصلی این پژوهش مربوط به ماهیت محرمانه لایه‌های عملیاتی اسناد نظامی مکمل سند ۲۰۲۵ آمریکا و سرعت بالای تحولات سیاست داخلی واشنگتن است.

همچنین پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی بر دو محورِ زیر متمرکز شوند:

۱. واکنش قدرت‌های میانی (هند، عربستان، ترکیه) به ناسیونالیسم آمریکا؛

۲. تأثیر هوش مصنوعی و جنگ سایبری بر دکترین جراحی زیرساختی.

توصیه های کلیدی برای سیاستگذاران دفاعی

- گذار به بازدارندگی فعال و افزایش هزینه اقدام کینتیک دشمن.
- تقویت پدافند غیرعامل سخت و پراکندگی زیرساخت‌های حیاتی.
- استفاده نظام‌مند از آتش‌بس‌ها برای بازسازی و تاب‌آوری دفاعی.
- دیپلماسی اقتصادی نامتقارن و بومی‌سازی زنجیره ارزش.
- ایجاد شبکه یکپارچه فرماندهی و کنترل قدرت نرم.

تشکر و قدردانی:

نویسنده عمیق‌ترین سپاس و قدردانی خود را به داوران ارجمند و مدیر محترم فصلنامه تقدیم می‌دارد.

تضاد منافع

بدین‌وسیله نویسندگان تصریح می‌نمایند که هیچ‌گونه تضاد منافعی در خصوص پژوهش حاضر وجود ندارد.

منابع

- انصاری، مهدی. (۱۴۰۴). *آینده‌پژوهی کلان راهبرد ایالات‌متحده آمریکا در خاورمیانه*. مرکز مطالعات آمریکا. https://ascenter.ir/۲۰۲۵/۱۱/۱۲/
- جمشیدی، مهدی و یزدان‌شناس، زکیه. (۱۳۹۹). استراتژی چرخش به آسیا؛ خیزش چین و سیاست امنیت ملی آمریکا در آسیا. *دانش سیاسی*، *۱۶*(۱)، ۹۱–۱۱۶. https://doi.org/۱۰.۳۰۴۹۷/pk.۲۰۲۰.۲۶۸۱
- جهانگیری، حمید، سلطانی، فخرالدین و امینی، آرمین. (۱۴۰۴). رویکردی مقایسه‌ای به راهبردهای امنیت ملی بوش، اوباما و ترامپ: مبارزه با تروریسم و چندجانبه‌گراییِ راهبردی. *علوم سیاسی*، *۲۷*(۴). https://doi.org/۱۰.۲۲۰۸۱/psq.۲۰۲۴.۶۹۳۴۵.۲۸۹۳
- خدابخشی، لیلا و نجاتی، محمدحسین. (۱۳۹۸). نقش ژئوپلیتیک در طراحی استراتژی امنیت ملی ایالات‌متحده آمریکا (بوش و اوباما). *فصلنامه علمی راهبرد سیاسی*، ۳(۹)، ۸۱–۱۰۸. https://www.rahbordsyasi.ir/article_۱۱۰۲۰۵.html
- رهنورد، حمید و سمتی، هادی. (۱۳۸۸). امنیتی شدن ایران و استراتژی امنیت ملی ایالات‌متحده امریکا. *فصلنامه روابط خارجی*، *۱*(۲). https://dor.isc.ac/dor/۲۰.۱۰۰۱.۱.۲۰۰۸۵۴۱۹.۱۳۸۸.۱.۲.۳.۰
- عالی‌فرجا، سجاد، شریعت‌پناهی، مجید ولی، اسمعیل‌پور روشن، علی‌اصغر و لطفی، حیدر. (۱۳۹۸). مقایسه راهبردهای امنیتی ایران و امریکا برای امنیت‌سازی در خلیج‌فارس. *جغرافیا و برنامه‌ریزی منطقه‌ای*، ۹(۴)، ۳۹–۶۶. https://dor.isc.ac/dor/۲۰.۱۰۰۱.۱.۲۲۲۸۶۴۶۲.۱۳۹۸.۹.۴.۲۷.۷
- عباس‌زاده فتح‌آبادی، مهدی و گوری، محمدحسام. (۱۴۰۱). تاثیر دیپلماسی اجبارآمیز ایالات‌متحده آمریکا بر قدرت هوشمند جمهوری اسلامی ایران در خاورمیانه (۲۰۲۰-۲۰۰۱). *فصلنامه علمی مطالعات قدرت نرم*، *۱۲*(۴)، ۲۴۹–۲۷۰. https://dor.isc.ac/dor/۲۰.۱۰۰۱.۱.۲۳۲۲۵۵۸۰.۱۴۰۱.۱۲.۴.۱۱.۲
- کلانتری، فتح‌الله. (۱۴۰۳). ماهیت جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران. *علوم و فنون نظامی*، ۲۰(۶۸)، ۱۳۳–۱۵۶. https://doi.org/۱۰.۲۲۰۳۴/qjmst.۲۰۲۴.۱۹۹۰۷۹۱.۱۸۵۵
- کیانی، محمدعلی، کاظمی، محمدرضا و دهقان‌پور فراشاه، افسانه. (۱۴۰۴). ارائه الگوی خط‌مشی‌گذاری نوین بر اساس فراترکیب الزامات ژئوپلیتیکی: رویکرد آینده‌پژوهانه. *فصلنامه علمی راهبرد*، ۳۴(۳)، ۷۲۹–۷۷۸. doi: ۱۰.۲۲۰۳۴/rahbord.۲۰۲۵.۵۳۸۶۵۳.۱۸۳۹ https://dor.isc.ac/dor/۲۰.۱۰۰۱.۱.۱۰۲۸۳۱۰۲.۱۴۰۴.۳۴.۳.۸.۵

- مذنب، حسین، قائدی، محمدرضا و سیمبر، رضا. (۱۴۰۲). تحلیل محتوای استراتژی امنیت ملی ایالات‌متحده آمریکا در قبال جمهوری اسلامی ایران (۲۰۰۱-۲۰۲۱). *فصلنامه مطالعات روابط بین‌الملل*، *۱۶* (۶۳)، ۱۸۴–۲۰۸.
- مسیبی ملک‌خیل، رحیم، بیک‌بیلندی، علی‌اصغر، کریمی، وحید و محمدی الستی، مسعود. (۱۳۹۹). بررسی تأثیر رهنامه‌ها و راهبردهای آمریکا در ایجاد پایگاه‌های ثابت در منطقه پیرامونی ج.ا.ایران (جنوب غرب آسیا). *راهبرد دفاعی*، *۱۸*(۴)، ۱۰۵–۱۳۱. https://dor.isc.ac/dor/۲۰.۱۰۰۱.۱.۱۷۳۵۱۷۲۳.۱۳۹۹.۱۸.۷۲.۴.۶
- نجاتی‌پور، مهدی، وحدانی‌نیا، ولی‌اله و امجدی، محمدجواد. (۱۴۰۴). آینده‌پژوهی هژمونی دلار: پیامدها و راهبردهای دفاعی برای امنیت ملی ایران تا افق ۲۰۳۵. *آینده‌پژوهی دفاعی*، *۱۰*(۳۹)، ۳۵–۶۸. https://doi.org/۱۰.۲۲۰۳۴/dfsr.۲۰۲۵.۲۰۶۷۹۰۱.۱۹۳۲
- نقوی، احد و مختارزاده، ناصر. (۱۴۰۰). الگوی شبکه فرماندهی و کنترل قدرت نرم در نیروهای مسلح. *دوفصلنامه بازی جنگ*، ۴ (۹)، ۶۷–۸۳.
- یوسفی، مجید و حبیبی، رحمان. (۱۴۰۰). ادراک تهدید در اسناد راهبردی آمریکا؛ مطالعه موردی اسناد NSS و NDS. *فصلنامه مطالعات دفاعی راهبردی*، *۱۹*(۸۴)، ۳۳–۵۸. https://sspp.iranjournals.ir/article_۲۵۱۱۲۹_en.html

- Abbaszadeh, M. & Gavari, M. H. (2023). The impact of US coercive diplomacy on the smart power of the Islamic Republic of Iran in the Middle East (2001–2020). *Soft Power Studies*, *12*(4), 249–270. [in Persian] https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23225580.1401.12.4.11.2
- Alifarja, S. Lotfi, H. Shariat Panahi, M. V. & Esmaeilpour Roshan, A. A. (2019). A comparison of Iran-US security strategies for security in the Persian Gulf. *Geography and Regional Planning*, *9*(36), 39–66. [in Persian] https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22286462.1398.9.4.27.7
- Ansari, M. (2025). Macro-futures studies of US strategy in the Middle East. American Studies Center. https://ascenter.ir/2025/11/12/ [in Persian]
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology, 3(2), 77–101. https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa
- Buzan, B. & Wæver, O. (2009). *Regions and powers: The structure of international security*. Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/S1537592705610146
- Gilpin, R. (1981). *War and change in world politics*. Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/CBO9780511664267
- Inayatullah, S. (2004). Causal layered analysis: Theory, historical context, and case studies. In S. Inayatullah (Ed.), *The CLA reader: Transforming paradigms,*

mapping futures (pp. 8–52). Tamkang University Press. https://core.ac.uk/download/pdf/15612466.pdf

- Jahangiry, H. Soltany, F. & Amini, A. (2025). A comparative approach to the national security strategies of Bush, Obama, and Trump: Counterterrorism and strategic multilateralism. *Political Science*, *27*(4), 222–249. [in Persian] https://doi.org/10.22081/psq.2024.69345.2893
- Jamshidi, M. & Yazdanshenas, Z. (2020). Pivot to Asia strategy: Rise of China and US Asian strategy. *Journal of Political Knowledge*, *16*(1), 91–116. [in Persian] https://doi.org/10.30497/pk.2020.2681
- Kalantari, F. (2024). The hybrid warfare of America against Islamic Republic of Iran. *Military Science and Tactics*, *20*(68), 133–156. [in Persian] https://doi.org/10.22034/qjmst.2024.1990791.1855
- Khodabakhshi, L. & Nejati, M. (2019). The role of geopolitics in designing a US national security strategy (Bush and Obama). *Journal of Political Strategy*, *3*(9), 81–108. [in Persian]
- Kiani, M. Kazemi, M. & Dehghanpour-Farashah, A. (2025). Synthesizing new geopolitical imperatives and the transformation of strategic policymaking: A meta-synthesis with a futurological approach. *Strategy*, *34*(3), 729–778. [in Persian] doi: 10.22034/rahbord.2025.538653.1839 https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.10283102.1404.34.3.8.5
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. SAGE Publications. https://doi.org/10.1016/0147-1767(85)90062-8
- Maxwell, J. A. (2012). *Qualitative research design: An interactive approach* (Vol. 41). SAGE Publications. https://uk.sagepub.com/en-gb/eur/qualitative-research-design/book234502
- Mearsheimer, J. J. (2001). *The tragedy of Great Power politics*. W. W. Norton & Company. https://wwnorton.com/books/9780393349276
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed). SAGE Publications. https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/109821409902000122
- Mosayebi Malekkhil, R. Beik Bilandi, A. A. Karimi, V. & Mohammadi Alasti, M. (2020). Investigating the impact of US doctrines and strategies on establishing fixed bases in the peripheral region of the Islamic Republic of Iran (Southwest Asia). *Defence Studies*, *18*(4), 105–131. [in Persian] https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.17351723.1399.18.72.4.6
- Mozneb, H. Ghaedi, M. R. & Simber, R. (2023). Analysis of the content of the national security strategy of the United States of America towards the Islamic Republic of Iran (2001–2021). *International Relations Studies*, *16*(3), 184–208. [in Persian]
- Naqvi, A. & Mokhtarzade, N. (2022). The pattern of the command and control network of soft power in the armed forces. *Iranian Journal of Wargaming*, *4*(9), 67–83. [in Persian]
- Nejatipour, M. Vahdaninia, V. & Amjadi, M. J. (2026). Future study of dollar hegemony: Implications and defense strategies for Iran's national security to 2035. *Defensive Future Studies*, *10*(39), 35–68. [in Persian]

- https://doi.org/10.22034/dfsr.2025.2067901.1932
- Organski, A. F. K. (1958). *World politics*. Alfred A. Knopf. https://ia800601.us.archive.org/19/items/in.ernet.dli.2015.136764/2015.136764.World-Politics.pdf
- Rahnavard, H. & Samti, H. (2009). The securitization of Iran and the United States' national security strategy. *Quarterly Journal of Foreign Relations*, *1*(2). [in Persian] https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20085419.1388.1.2.3.0
- Riazi, V. & Biabany, E. (2025). The pattern of threats of new technologies of the Islamic Republic of Iran Army's ground forces. *Military Management Quarterly*, *24*(96), 58–77. [in Persian] https://doi.org/10.22034/iamu.2024.2030517.3064
- Schwartz, P. (1991). *The art of the long view*. Doubleday. https://virtualmmx.ddns.net/gbooks/TheArtoftheLongView.pdf
- The White House. (1991). *National security strategy of the United States*. U.S. Government Printing Office. https://history.defense.gov/Historical-Sources/National-Security-Strategy/
- The White House. (2002). *The national security strategy of the United States of America*. https://history.defense.gov/Historical-Sources/National-Security-Strategy/
- The White House. (2006). *The national security strategy of the United States of America*. https://history.defense.gov/Historical-Sources/National-Security-Strategy/
- The White House. (2010). *National security strategy*. https://history.defense.gov/Historical-Sources/National-Security-Strategy/
- The White House. (2015). *National security strategy*. https://history.defense.gov/Historical-Sources/National-Security-Strategy/
- The White House. (2017). *National security strategy of the United States of America*. https://history.defense.gov/Historical-Sources/National-Security-Strategy/
- The White House. (2022). *National security strategy*. https://nssarchive.us/national-security-strategy-2022/
- The White House. (2025). *National security strategy*. https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf
- U.S. Department of War. (2026, January 23). *2026 National defense strategy of the United States of America*. https://media.defense.gov/2026/jan/23/2003864773/-1/-1/0/2026-national-defense-strategy.pdf
- Yousefi, M. & Habibi, R. (2022). Analysis of US strategic documents (National Security Strategy, National Defense Strategy, and National Military Strategy). *Journal Strategic Studies of Public*
- *Policy*, *11*(41), 92–115. [in Persian]